Archeo-rapport 423
Het archeologisch onderzoek in het Kasteel van Gaasbeek

Vanessa Vander Ginst

Laurane Dupont

Tienen, 2017

Studiebureau Archeologie bvba

Archeo-rapport 423
Het archeologisch onderzoek in het Kasteel van Gaasbeek

Vanessa Vander Ginst
Laurane Dupont

Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba

Colofon

Archeo-rapport 423
Het archeologisch onderzoek in het Kasteel van Gaasbeek

Opdrachtgever:	Renotec nv
Projectleiding:	Vanessa Vander Ginst
Leidinggevend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst & Laurane Dupont
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2017/12.825/30

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2017, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Kasteel van Gaasbeek
Locatie	Provincie Vlaams-Brabant, Gemeente Lennik, Kasteelstraat 40
Oppervlakte projectgebied	600 m2
Kadastergegevens	Lennik, Afdeling 3: Sectie A: perceelsnummers: 110a (partim), 111b (partim), 112a (partim), 113 (partim)
Opdrachtgever	Renotec nv
Vergunningsnummer	2017/139
Vergunningshouder	Vanessa Vander Ginst
Bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving. Lennik, Kasteel van Gaasbeek. Restauratie barokpaviljoen
Termijn veldwerk	11/8 t.e.m. 22 /9/2017

Aard van de bedreiging	Graafwerken i.f.v. het heraanleggen van de kasseien, verhardingen en trappen, nieuwe vloeropbouw barokpaviljoen, nieuwe vloeropbouw kapelaanswoning, funderingsversteviging kapelaanswoning en keermuren, nutsleidingen. Aanleg riolering, aanleg ondergrondse waterbuffering, heraanleg tuin kapelaanswoning en stiltetuin en herinrichting berging.
Archeologische verwachting	Het barokpaviljoen en de kapelaanswoning zijn annexe structuren die horen bij het kasteel van Gaasbeek dat in de dertiende eeuw werd opgericht door Godfried van Leuven. Op basis van een historische afbeelding wordt een historische tuin binnen het projectgebied gesitueerd.
Wetenschappelijke begeleiding	Geert Vynckier (agentschap Onroerend Erfgoed)

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1 Inleiding p. 2
1.1 Algemeen p. 2
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied p. 2
1.3 Historische voorkennis p. 4
1.4 Archeologische voorkennis p 18
1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen p.20

Hoofdstuk 2 Werkmethode, geplande werken en plan van aanpak p.22
2.1 Werkmethode p.22
2.2 Geplande werken p. 23
2.3 Plan van aanpak p.27

Hoofdstuk 3 Analyse p.28
3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw p. 28
3.2 Het sporen- en vondstenbestand p. 34

Hoofdstuk 4 Synthese p.48
4.1 Interpretatie en datering p. 48
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen p.50

Hoofdstuk 5 Besluit p.53

Bibliografie p.54

Bijlagen (CD-rom)
Bijlage 1: Overzichtsplan
Bijlage 2: Fotoinventaris
Bijlage 3: Sporeninventaris
Bijlage 4: Vondsteninventaris
Bijlage 5: Profieltekeningen

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

In het kader van de restauratie en herinrichting van het barokpaviljoen en kapelaanswoning heeft Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (vergunningsnummer 2017/139) op een terrein met een oppervlakte van 600m^2 gelegen in het domein van het kasteel van Gaasbeek in de Kasteelstraat te Lennik. Het veldwerk werd gefaseerd uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba van 11/8 t.e.m. 22 /9/2017

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in een landelijke context op circa 800 m ten zuidoosten van het dorpscentrum van Gaasbeek (fig. 1.1) en is kadastraal gekend als Lennik afdeling 3, sectie A, percelen 110a (partim), 111b (partim), 112a (partim) en 113 (partim) (fig. 1.2). Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd in de (zand)leemstreek (fig. 1.3).

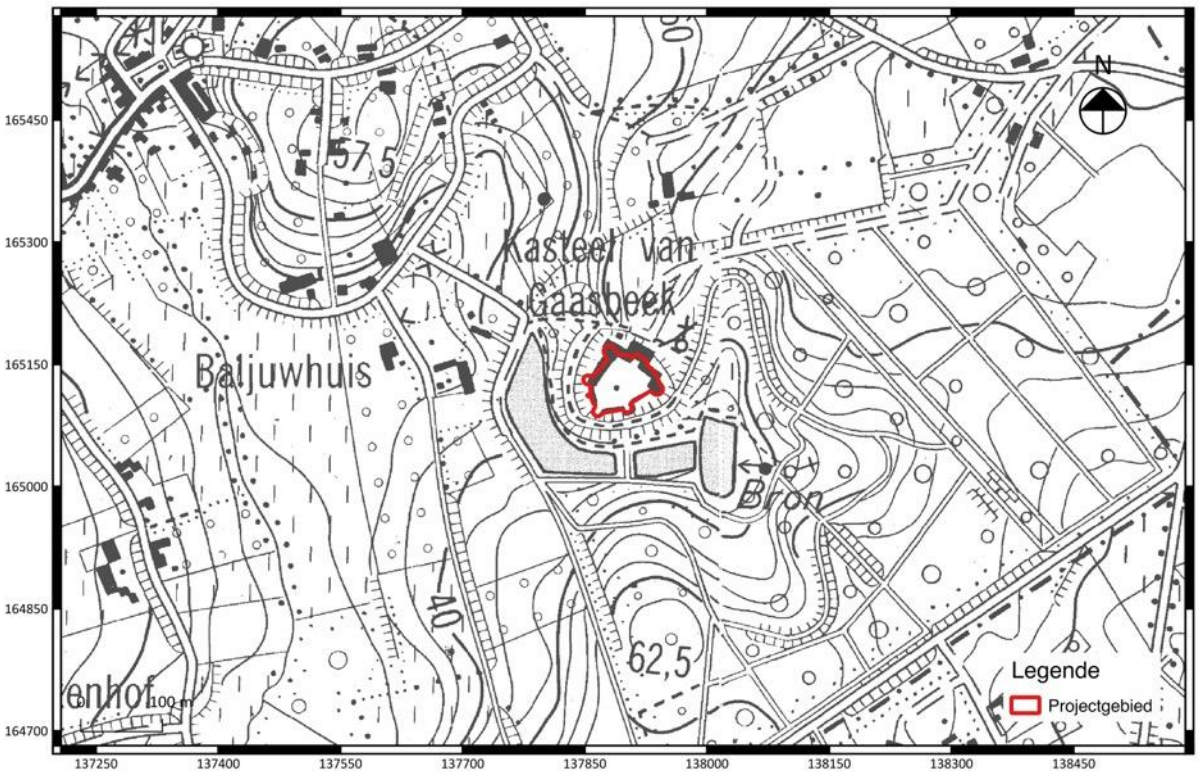

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen)[1].

[1] Op de plannen werd door een misverstand steeds het kasteel zelf aangeduid ipv het eigenlijke projectgebied, het barokpaviljoen en de onmiddelllijke omgeving ervan. Aangezien dit echter zeer nabijgelegen ligt (ten NO van het kasteel zelf) en er geen vergissing mogelijk is, werden de plannen niet allemaal opnieuw aangemaakt.

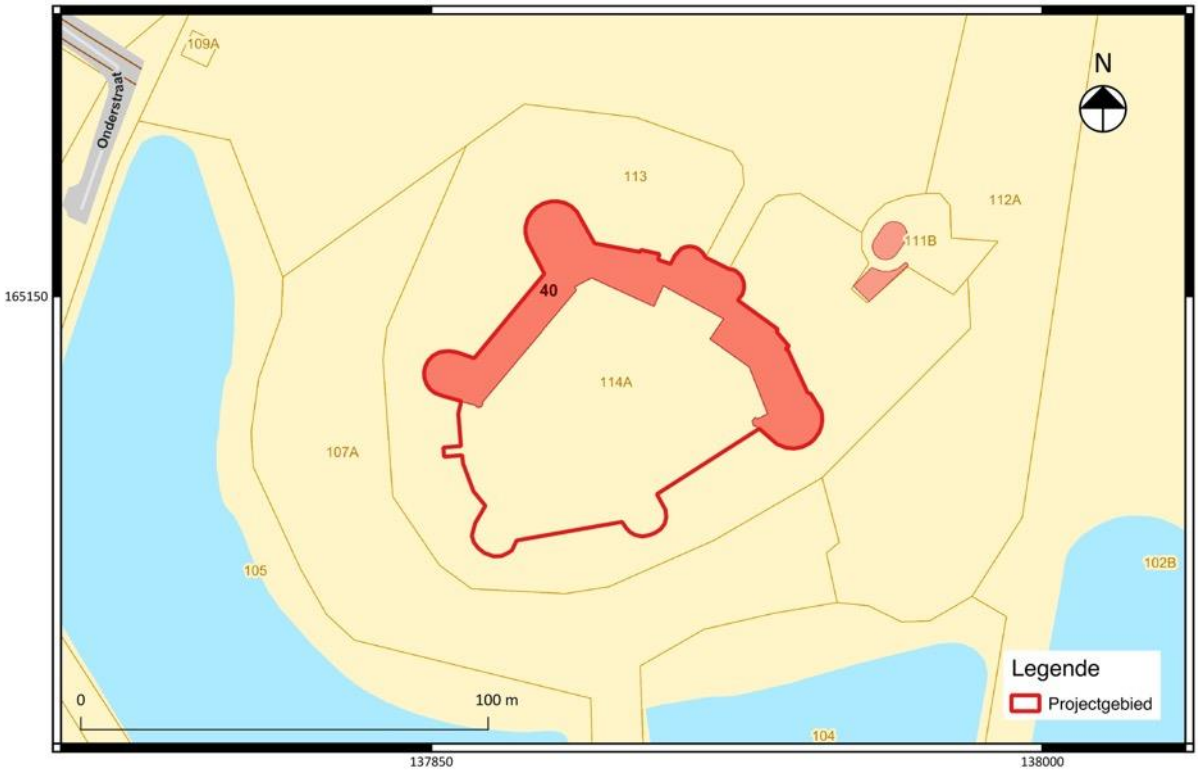

Fig. 1.2: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's[2].

[2] https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie

1.3 Historische voorkennis

Kasteeldomein van Gaasbeek

Het kasteel van Gaasbeek is sinds 26-10-1936 deel van de bescherming als cultuurhistorisch landschap *Kasteel van Gaasbeek met omgeving*[3]. Het kasteel van Gaasbeek is sinds 26-3-1989 beschermd als monument, samen met de schuur, de triomfboog, het kruit- of poedermagazijn, de terrastuin en het lustpaviljoen met trappartij en de Sint-Gertrudiskapel. Het kasteel van Gaasbeek is tevens vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 5-10-2009.

Het kasteel van Gaasbeek werd vermoedelijk in 1240 door Godfried Van Leuven opgericht als burcht ter verdediging van Brussel tegen Vlaanderen en Henegouwen[4]. Het kasteel was oorspronkelijk afhankelijk van de abdij van Nijvel en vanaf de 13de eeuw van Brabant. De burcht bevond zich ten zuiden van de huidige dorpskern van Gaasbeek. Het kasteel ligt op een strategisch gelegen heuvel aan de westzijde van de Slagvijverbeek, met een terraszijde ten noorden en de heuvelhelling ten westen ten zuiden en ten oosten. De verhevenheid in het landschap, omgeven door vijvers en moerassen, biedt een vergezicht op de omgeving. Het kasteelcomplex zelf vertoont een onregelmatige polygonale vorm binnen een omwalling.
Het domein van Gaasbeek wordt voor de eerste maal beschreven in een document uit 1404. Het omvatte onder meer een wijngaard, boomgaard, moestuin en een *perdriser*, een afgesloten gedeelte waar patrijzen gekweekt of gehouden werden.
In de daaropvolgende eeuwen werd de verdediging meermaals verwoest. Een eerste bestorming en totale vernieling werd uitgevoerd door de Brusselaars in 1388 na de aanslag op de Brusselse schepen Everard 't Serclaes, een aanslag waarvan de kasteelheer van Gaasbeek Sweder van Abcoude van verdacht werd[5].
De kasteelheer Sweder van Abcoude liet het kasteel weer opbouwen. In tegenstelling tot de 13de-eeuwse burcht die voornamelijk in arkose was opgetrokken, werd dit nieuwe complex opgetrokken in baksteen[6]. Het kasteel kwam daarna in handen van de Van Hoorns. In 1565, een aantal jaren voor zijn terechtstelling, kocht graaf Lamoraal van Egmont het kasteel. Daarna kwam het kasteel afwisselend in handen van de Geuzen en Spaanse troepen tijdens de troebelen van het laatste kwart van de 16de eeuw.

Het kasteel werd in 1615 verkocht aan René de Renesse de Warfusée die het domein aanzienlijk restaureert en verfraait. Hij liet tuinen aanleggen en verspreid over het hele domein kleine gebouwen oprichten. Uit die periode dateert een ets in de *Antiquitatis illustrissimi* van Gramaye uit 1610. Op de gravure van Grammaye (fig. 1.4) wordt het kasteel geportretteerd als een omgrachte burcht met poortgebouw en houten brug. Het kasteel vertoont een gesloten aanleg gemarkeerd door uitstekende torens met verbindende lagere vleugels. Ten oosten is de toren van Leeuw te zien, ten noordwesten een woonvleugel (de *Nieuwe Galerij*) en ten westen de toren van Lennik met aanleunend de Keizer Karreltoren. Hierop sluit een vleugel met kapel, het gastenkwartier en de zogenaamde Rode- of Egmonttoren aan. De zuidwest- en oostvleugels huisvesten de dienstvertrekken met aanhorigheden.

[3] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/39928
[4] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/39928 en https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/134745
[5] Van Bellingen 2006:158.
[6] Van Bellingen 2006: 184.

Volgens een beschrijving (*Specificatie oft Pertinente Beschryvinghe*) van het domein van Gaasbeek uit 1654 naar aanleiding van een geplande, maar niet uitgevoerde, verkoop van het domein had de tuin, in tegenstelling toe het kasteel, wel reeds een renaissancistisch karakter. Een schilderij uit 1694 van Andries Immenraet geeft een toestand weer die waarschijnlijk niet zoveel verschilt van de beschrijving van 1654 en van de door Warfusée vastgelegde structuur (fig. 1.5). Deze bepaalt nog steeds in grote lijnen de huidige aanleg. Op dit schilderij is het barokpaviljoen niet zichtbaar, omdat het zich achter het kasteel bevindt.
Mogelijk ten tijde van de beschrijving werd ook een anonieme en slechts deels bewaarde pentekening vervaardigd. Op deze tekening is een renaissancetuin weergegeven met enkele aanduidingen in het Frans. Het gedeelte met het barokpaviljoen is echter niet bewaard.
Op vraag van de Warfusée zou de Sint-Gertrudiskapel gebouwd zijn tussen 1625 en 1628. Deze barokkapel fungeerde als verruimd bedevaartsoord tegen koortsaandoeningen. De kapel bestaat uit een bak- en zandstenen gevel, gemarkeerd door een rondboogportaal, een groot oculus onder een doorlopende waterlijst; in- en uitgezwenkte geveltop met geprofileerd zandstenen rondboogvenstertjes.
Ook het lustpaviljoen in barokstijl zou op zijn initiatief zijn opgericht rond 1620-1625. Het gebouwtje bevindt zich bovenaan de helling tussen het kasteel en de Sint-Gertrudisvijver. Door een tijdgenoot werd het beschreven als *eene ovale gemetste gloriette oft somersalette van binnen versiert met schoone verheven wercken à la mosaike.*

Op het einde van de 17de eeuw, in 1695, volgt opnieuw een vernieling door brand en beschieting door de Franse troepen waarna het kasteel opnieuw verkocht werd om uiteindelijk in 1792 in het bezit van de Milanese patriciërsfamilie der Arconati's-Visconti te komen. De laatste markiezin restaureert het kasteel ingrijpend en maakt het domein in 1921 over aan de Belgische staat. Hieruit volgt de openstelling van de gebouwen en het park aan het publiek. [7] Bij de beschietingen uit 1695 werd vooral het oostelijk deel van het kasteel getroffen en in puin gelegd[8].

Rond 1714 werd de zuidzijde van de burcht volledig opengewerkt. De dienstvertrekken tussen de Leeuwtoren en de Rodetoren werden zodanig afgebroken dat de zware breukstenen muren van de middeleeuwse basisaanleg gespaard bleef. Later, tussen 1887 en 1898 volgen een hele reeks restauratiecampagnes achtereenvolgens uitgevoerd door architect Charles-Albert en Franse letterkundige E. Bonafe, geïnspireerd op restauraties van Viollet-le-Duc. Ter hoogte van de gracht werd vooral het robuust karakter van de burcht naar voren gebracht. De onderbouw uit lokale breuksteen (groenachtige zandsteen) werd behouden en het opgaan baksteenmetselwerk hersteld of verder opgetrokken tot onder de kroonlijst. Verder werd aan de erepleinzijde een meer opener en speelse architectuur aangewend. De Keizer Kareltoren en de bovenvensters, beide uit de 16de eeuw, werden behouden. De overige gevel- en dakkapelbekroningen, schoorstenen, de gevel van de "nieuwe galerij"... werden gerestaureerd in fantasierijke neotraditionele stijl (bak- en zandsteen). De residentiële vleugel, tussen de toren van Lennik en de Rodetoren, vertoont meer geraffineerde en italianiserende ornamenten, onder meer in de deuromlijsting. De onderbouw van de afgebroken toren en nevenvertrekken, met onder meer de gevangenis, is nog toegankelijk via de binnenplaats.

[7] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/39928
[8] Van Bellingen 2006: 162-163.

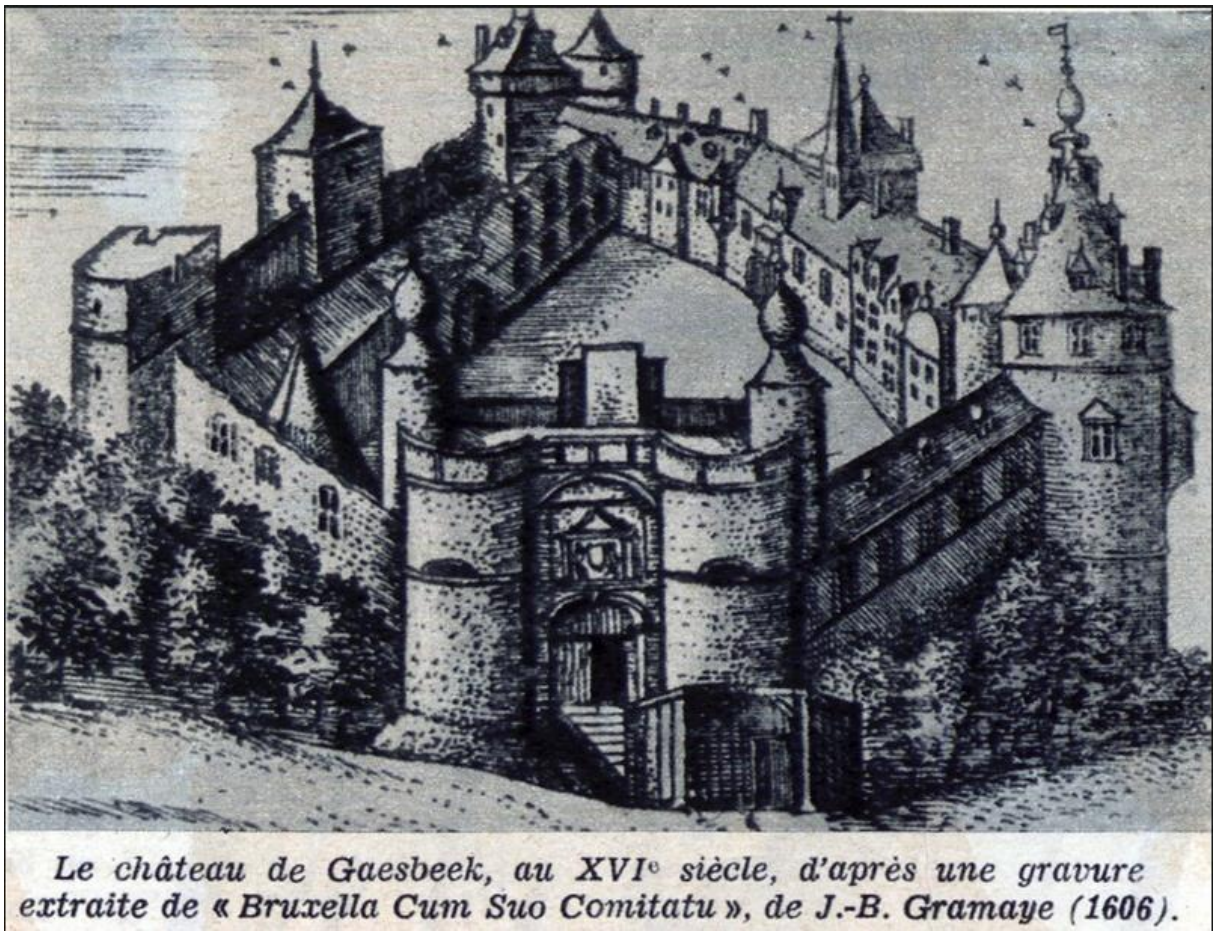

Fig. 1.4: Gravure van het Kasteel van Gaasbeek door J.-B. Gramaye (1606)[9].

[9] http://balat.kikirpa.be

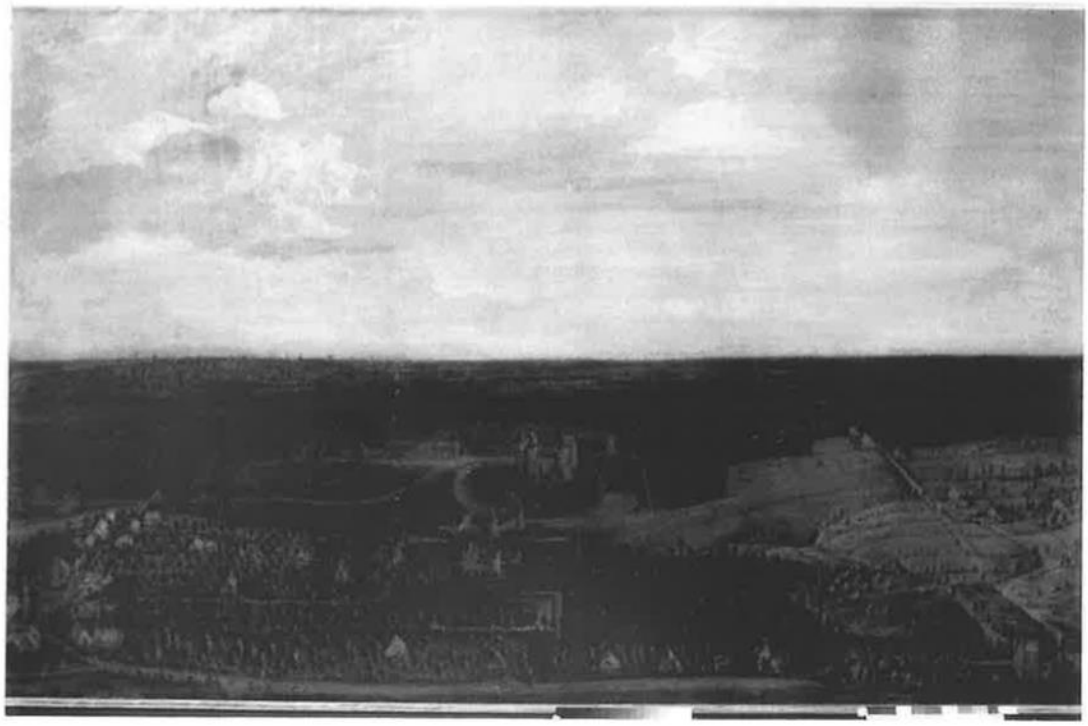

Fig. 1.5: Panoramisch schilderij door Andries Immenraet (1694)

Barokpaviljoen

Het barokpaviljoen gebouwd in opdracht van Renaat van Renesse in het eerste kwart van de 17de eeuw bevindt zich ten oosten van het kasteelcomplex bovenaan de helling tussen het kasteel en de Sint-Gertrudisvijver. Het barokpaviljoen is ingeplant op een terreinhelling, waardoor er aan de parkzijde twee bouwlagen zichtbaar worden. Ze wordt omringd door een dubbele trappartij die achteraan overgaat in een lange steektrap die naar de lager gelegen vijvers en het park leidt. Zowel de dubbele ovale trap als de rechte steektrap zijn omboord door keer- en tuinmuren. Grenzend aan het paviljoen bevinden zich twee aanbouwen, het kapelaanshuis, dat vermoedelijk iets jonger is dan het barokpaviljoen, en de recente en reeds ingestorte witloofschuur.

Iconografische bronnen

De evolutie van het kasteeldomein is ook te volgen aan de hand van iconografische bronnen.
De eind 17de-eeuwse gravure van Harrewijn (fig. 1.6) toont het kasteel vanuit de noordzijde met een verbouwd poortgebouw, een bouwvallige Leeuwtoren en ten oosten ervan het in ca. 1620 gebouwde barokpaviljoen van R. De Renesse. Het ovale paviljoen stemt vrij goed overeen met het uiterlijk dat we vandaag de dag nog kennen. Wel is er een toegangshek weergegeven op de gravure.
Op de kaart van Villaret (1745-1748; fig. 1.7) staat het kasteel door een afwijking in de georeferentie ten zuidoosten van het projectgebied afgebeeld. Het kasteel zelf werd schematisch afgebeeld waardoor weinig kan opgemaakt worden over de aanwezige structuren. Wel kan het barokpaviljoen vermoed worden ten oosten van het kasteel.

De Ferrariskaart (1771-1778; fig. 1.8) toont het kasteel in gedetailleerdere wijze dan de vorige kaart. De zone van het barokpaviljoen en de kapelaanswoning wordt weergegeven als een rechthoek binnen een ovale omwalling die wat meer naar het zuiden rechter wordt en uitmondt in een NO-georiënteerd pad. De zone ten westen van het barokpaviljoen/kapelaanswoning is weergegeven als gracht, de zone ten oosten ervan is bebost. Het kasteeldomein is omgeven door meerdere vijvers, bos en velden.
Een figuratieve kaart, die vermoedelijk in 1770-1780 werd opgemaakt, toont voor het eerst (en als enige) een tuin in de vorm van een trapezium ten zuiden van de kapelaanswoning (fig. 1.9). Het is een vrij gedetailleerde weergave met indeling in plantenperken en een kruispad met centraal rond punt. De plantenperken zelf zijn bont gestippeld ingekleurd.

Enkele 19de-eeuwse kaarten (fig. 1.10 t.e.m. 1.13) vertonen een gelijkaardig beeld en zijn gelijkend aan de weergave op de Ferrariskaart: de zone van het barokpaviljoen/de kapelaanswoning is geschetst als een ovaal/rechthoek met afgeronde hoeken binnen een ovale afbakening. Deze muren worden naar het zuiden toe recht. Het barokpaviljoen draagt het kadasternummer 111. Op de kaart van Vandermaelen lijkt het barokpaviljoen/ de kapelaanswoning evenwel niet opgetekend te zijn (of zeer vaag).
Een lithografie van Paul Lauters (1855) toont het kasteel vanuit het noorden met links het barokpaviljoen (fig. 1.14). Een aquarel opgemaakt door landschapsschilder Carlo Bossoli (fig. 1.15) rond 1835 toont het kasteel vanuit het zuiden met rechts het barokpaviljoen. Het volledige complex is ommuurd. Een lithografie van Stroobants tenslotte toont het barokpaviljoen van onderaan de trap vanuit het zuiden. De zone van de kapelaanswoning lijkt eveneens ommuurd te zijn, maar voor de rest kunnen er weinig details worden afgeleid (fig. 1.16).
Een foto uit 1893 toont in de tuinzone van de kapelaanswoning een pad dat loodrecht op de zuidelijke toegang tot de kapelaanswoning loopt (fig. 1.17).

Een reeks luchtfoto's opgemaakt tussen 1971 en 2016 (fig. 1.18 t.e.m. 1.21) geven een onveranderde situatie weer. De zone van het barokpaviljoen is bebost op de opnames uit 1971 en 2000 en onduidelijk op deze van 2012. Algemeen lijkt er ten westen van de trap telkens gras/gracht aanwezig te zijn en ten oosten bos.

Fig. 1.6: Zicht op het kasteel van Gaasbeek voor de brand van 1695 met links het tuinpaviljoen, door J. Harrewijn ca. 1694[1011].

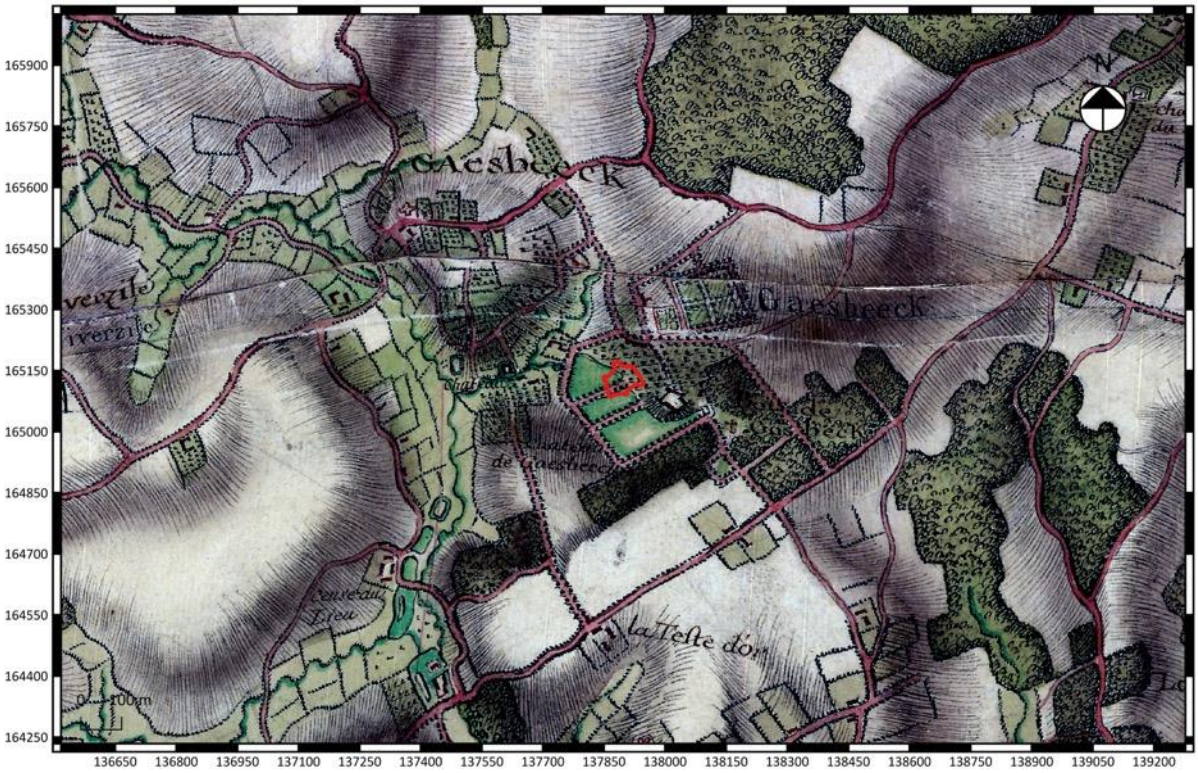

Fig. 1.7: De kaart van Villaret (1745-1748) met aanduiding van het projectgebied .

[10] Volgens P. Boekstal dateert de kopergravure uit 1696 en de brand uit 1684. Volgens https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/134745 dateert de gravure uit 1690 en toont deze de toestand van na de brand.

[11] http://balat.kikirpa.be

Fig. 1.8: Uitsnede en detail uit de Ferrariskaart (1771-1778)[12].

[12] Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

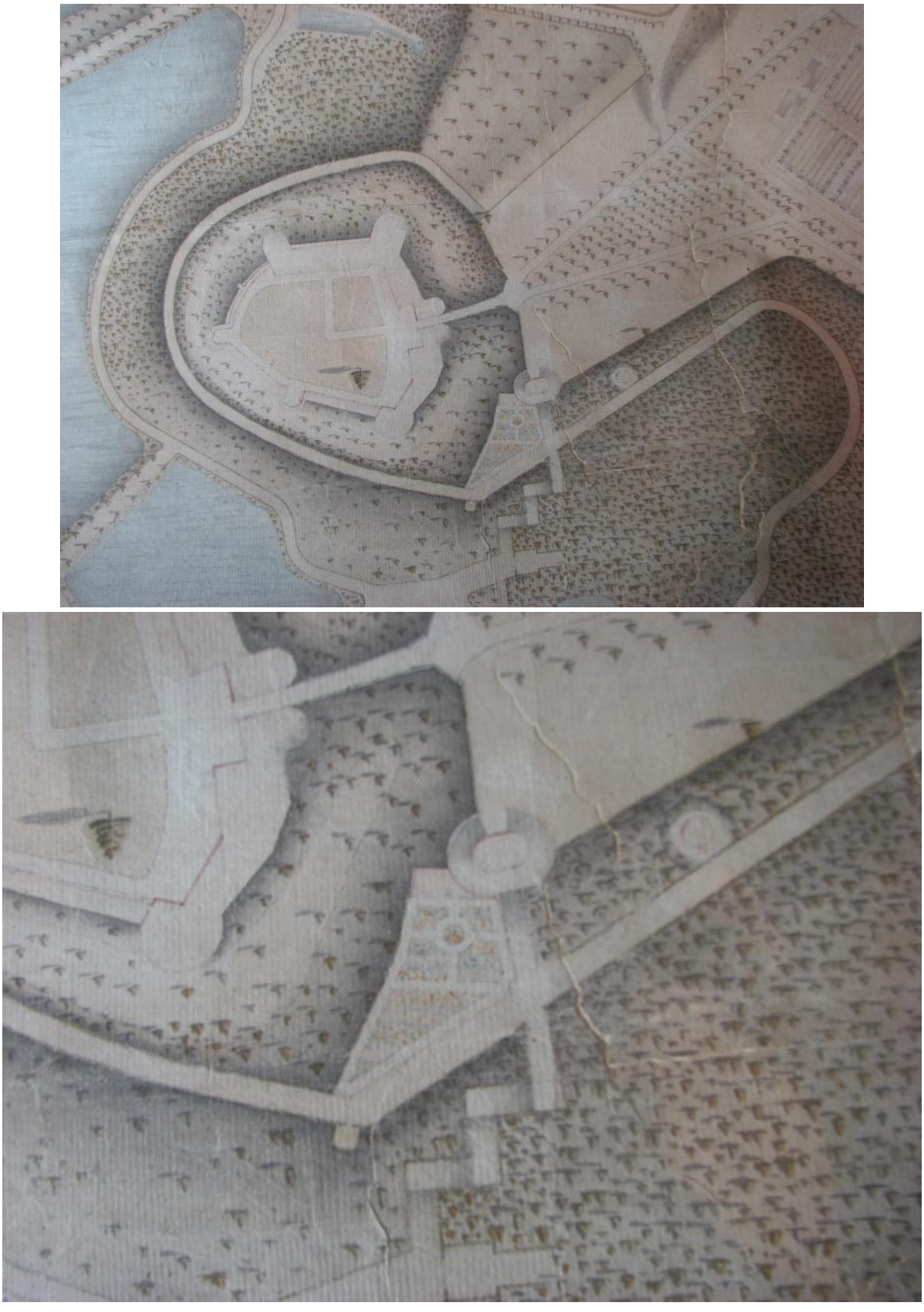

Fig. 1.9: Kaart en detail van het barokpaviljoen vermoedelijk uit 1770-1780.

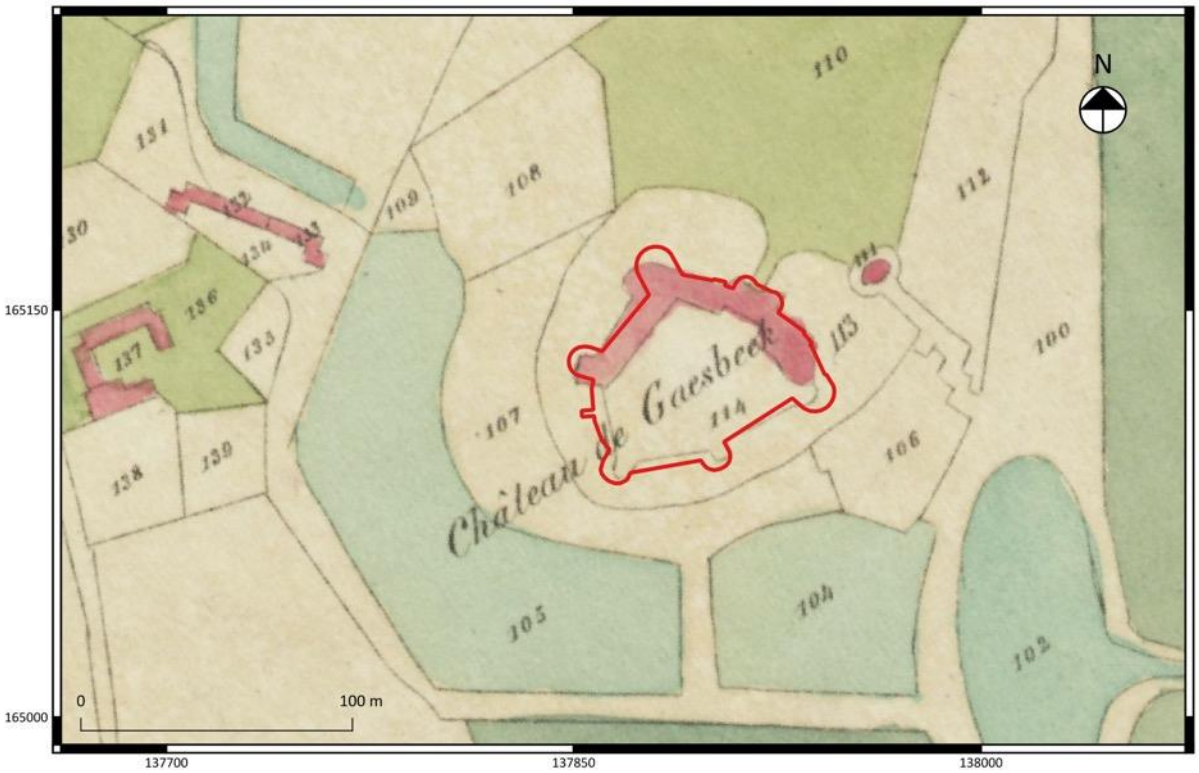

Fig. 1.10: Topografische kaart uit 1837 met aanduiding van het projectgebied[13].

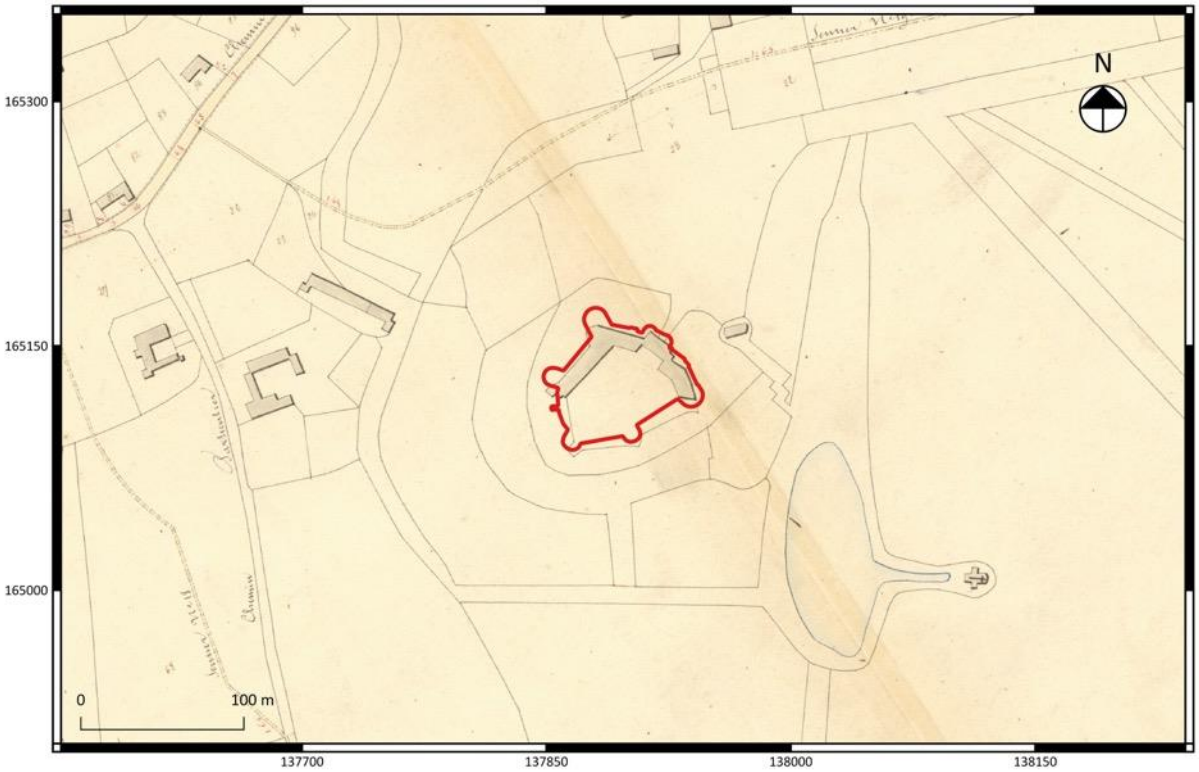

Fig. 1.11: De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied.

[13] Onderliggende kaartlaag: © Cartesius.

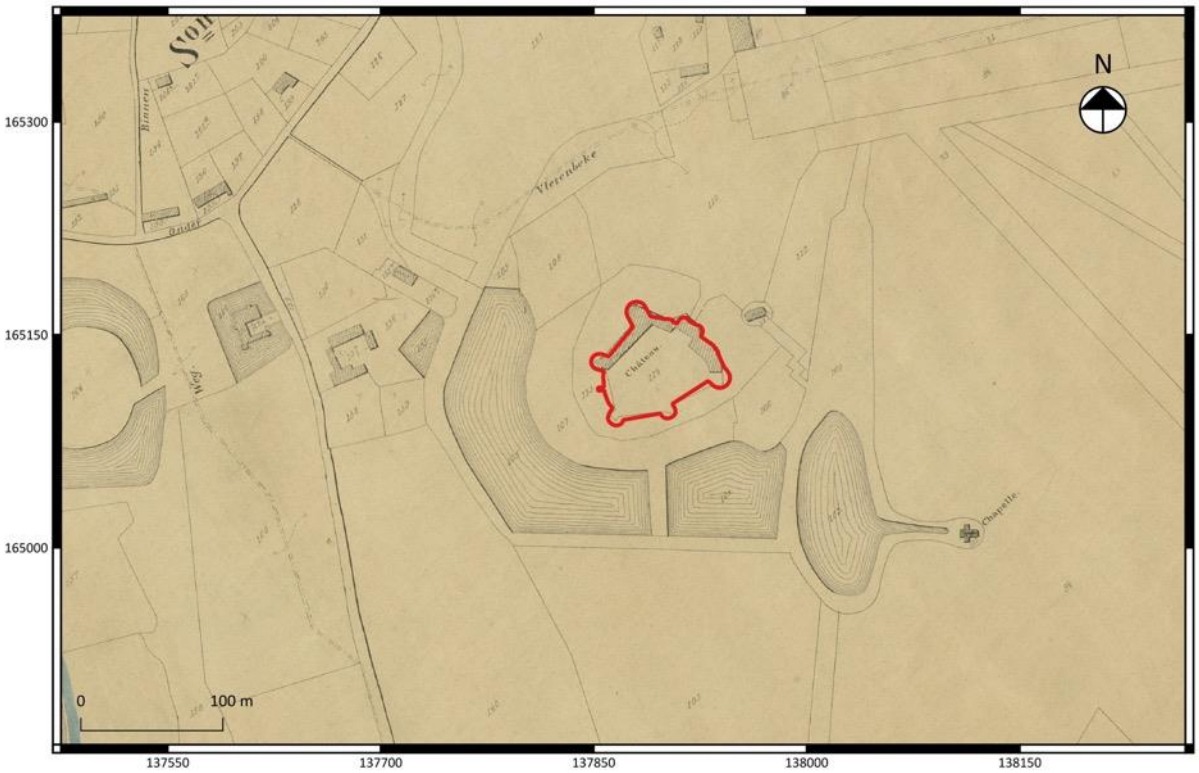

Fig. 1.12: De Poppkaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied[14].

Fig. 1.13: De Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied[15].

[14] Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).
[15] Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

Fig. 1.14: Lithografie van Paul Lauters (1855)

Fig. 1.15: Zicht op het Kasteel van Gaasbeek met rechts het lustpaviljoen, door C. Bossoli ca. 1883[16].

[16] http://balat.kikirpa.be

Fig. 1.16: Lithografie van Frans Stroobant (1819-1916)

Fig. 1.17: Foto van het barokpaviljoen uit 1893.

Fig. 1.18: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied[17].

Fig. 1.19: Luchtfoto uit 2000 met aanduiding van het projectgebied[18].

[17] Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).
[18] Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

Fig. 1.20: Luchtfoto uit 2012 met aanduiding van het projectgebied[19].

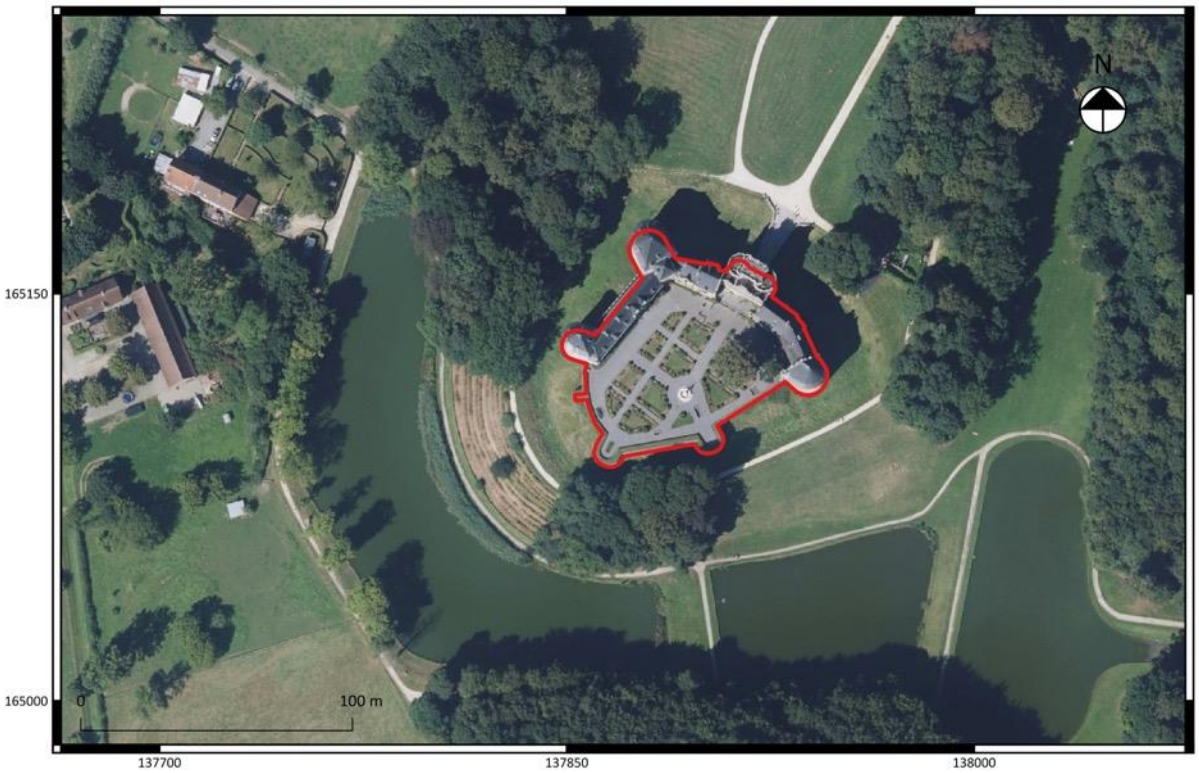

Fig. 1.21: Luchtfoto uit 2016 met aanduiding van het projectgebied[20].

[19] Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).
[20] Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

1.4 Archeologische voorkennis

Het projectgebied ligt in het laatmiddeleeuws Kasteel van Gaasbeek (CAI6387) (fig. 1.22). Dit versterkt complex ligt op een centraal gelegen verdedigingspunt in het land van Gaasbeek. Het kasteel werd voorafgegaan door een kleiner versterkt kasteel opgebouwd in breuksteen dat waarschijnlijk voorafgegaan werd door een motte. Het kleinere kasteel werd gebouwd rond 1236-1240 en vernield in 1388 door de Brusselaars. Omstreeks 1400 werd het herbouwd , voornamelijk in baksteen[21].
In en rond het kasteel werden enkele kleinere archeologische onderzoeken uitgevoerd, maar niet in de onmiddellijke omgeving van het barokpaviljoen[22].

Verdere CAI-polygonen in de directe omgeving van het kasteel van Gaasbeek verwijzen naar de locatie van een voormalige volmiddeleeuwse motte die in de 19de eeuw genivelleerd werd (CAI6152)[23]. Naast de motte ligt het Baljuwhuis, vermoedelijk lag het neerhof van de motte op deze locatie (CAI6151)[24].

Meer zuidwaarts ligt de laatmiddeleeuwse site met walgracht, Hof te Ram (CAI6390)[25]. Ten noorden hiervan ligt mogelijk een motte, op de locatie van het huidige Bosselkenhof (CAI6391)[26].
Ten noorden van het projectgebied bevindt zich Hof ter Kellen, teruggaand op een middeleeuwse site met walgracht (CAI6388)[27].

Tenslotte werd ten zuiden van het projectgebied een grote vondstenconcentratie Romeins bouwmateriaal teruggevonden (CAI3275)[28].

Zowel het Kasteel van Gaasbeek (ID8983743) als het lustpaviljoen met trappartij (ID8983729) werden beschermd als monument. De meer oostwaarts gelegen Sint-Gertrudiskapel (1625) met voorliggende constructie rond de Sint-Gertrudisbron (2e helft 19e eeuw) (ID8983731) werd eveneens beschermd. Voorst staat het volledige kasteeldomein met omgeving gekarteerd als beschermd cultuurhistorisch landschap.

[21] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/6387
[22] Deze worden gebundeld in Van Bellingen S. 2006: Het kasteel van Gaasbeek, Lennik, in *Relicta 2, Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen*, Brussel.
[23] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/6152
[24] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/6151 en Van Bellingen 2006: 180.
[25] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/6390
[26] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/6391
[27] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/6388
[28] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/3275

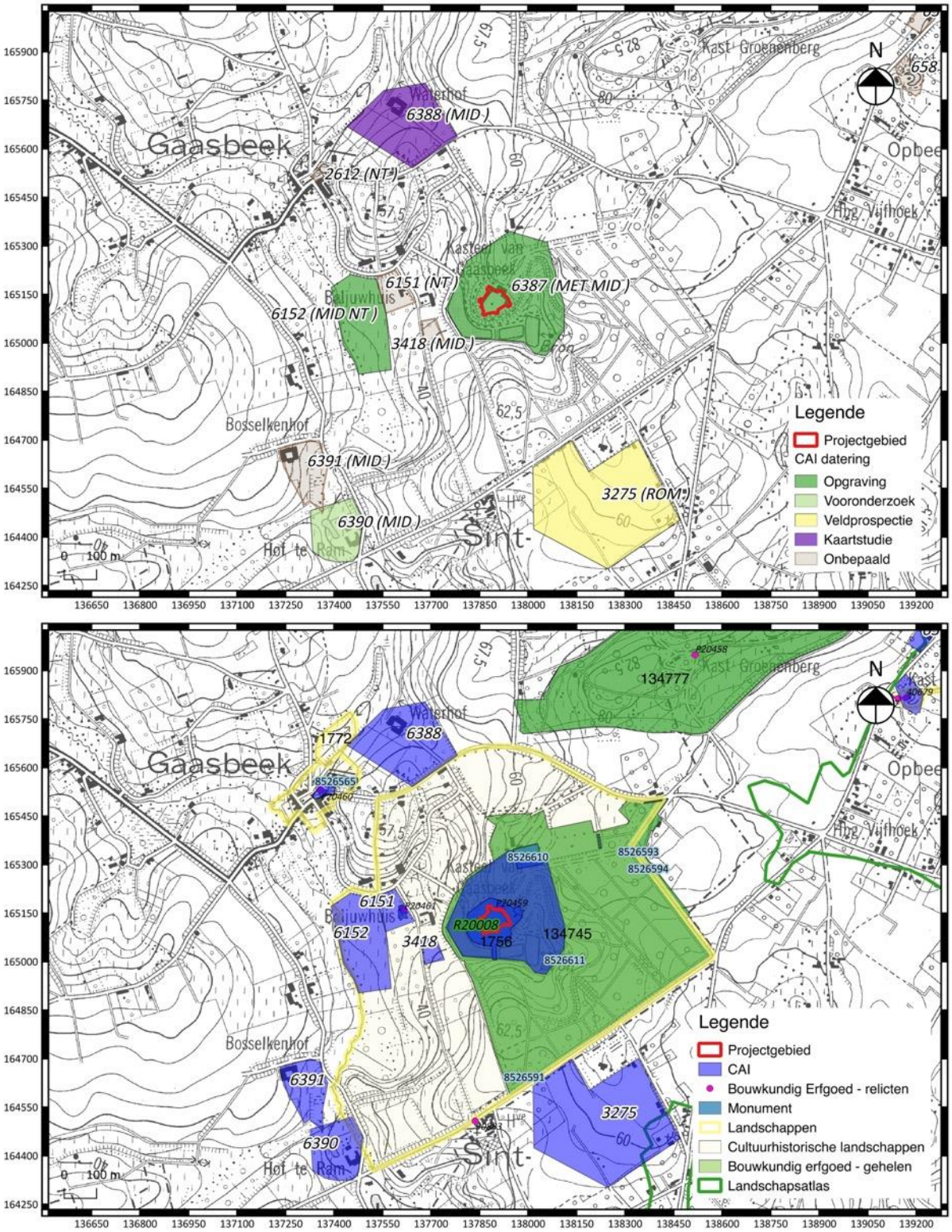

Fig. 1.22: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied[29].

[29] www.agiv.be

1.5 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

In de bijzondere voorwaarden zijn de onderzoeksvragen bij de verschillende uit te voeren stappen in dit project opgelijst:

Tijdens de bureaustudie:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?
- Welke informatie is er voorhanden over vroegere belegeringen?
- Hoe was de oude perceelsindeling?
- Welke iconografische bronnen zijn er voorhanden over het lustpaviljoen, kapelaanswoning en tuin?
- Welke info is er beschikbaar over het gebruik en inrichting van de tuin en welke planten waren er aanwezig?
- Welke info is er nog te vinden over de huidige bebouwing of voormalige constructies op het terrein?
- In welke mate is het terrein reeds verstoord?
- In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?

Veldwerk:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s).
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?

Militaire archeologie

- Zijn er sporen aanwezig van een militaire aanwezigheid (kampement, belegering)?
- In welke mate laten de gevonden sporen toe de ruimtelijke organisatie van het militaire kampement of belegering te reconstrueren?
- Beschrijving van de kogels, wapens en ander militair gerelateerd vondstenmateriaal.
- Zijn er sporen van een defensief systeem in de vorm van een gracht, aarden wal, palissade,…?
- De historische bronnen leveren ons beperkte informatie over de legers die betrokken waren bij de belegering maar vertellen ons niks over het persoonlijke leven van deze soldaten. Het vondstenmateriaal en meer in het bijzonder kledingaccessoires, gereedschap en andere persoonlijke bezittingen van de soldaten leert ons iets meer over het individu. Wie waren deze belegeraars? Hoe leefden ze?

Tuinarcheologie

- Hoe precies is de iconografie? Kunnen de resultaten uit het archeologisch onderzoek afgetoetst worden aan de iconografische bronnen?
  -Zijn er sporen die gelinkt kunnen worden aan een vroegere tuinarchitectuur: paden, drainage systeem, perken, bosjes, hagen en andere aanplantingen, tuingebouwen en andere monumenten, terreinaanpassingen…? Wat is hun aard en datering?
  -Kunnen er uitspraken gedaan worden over de botanische historiek binnen het opgravingsareaal en zijn directe omgeving op basis van het macroresten, pollen en fytolietenonderzoek?
  -Zijn er vondsten die gerelateerd kunnen worden aan het gebruik als tuin?
  -In welke mate werd het vroegere landschap aangepast i.f.v. de tuinaanleg en welke latere ontwikkelingen onderging de tuin?

-Welke patronen van ruimtelijke en chronologische variatie kunnen herkend worden in de tuinarchitectuur en hoe zijn deze verschillende elementen onderling met elkaar verbonden?

-Wat was de precieze afbakening van de tuin in haar verschillende opeenvolgende fases?

-Welke bemestingspatronen, sporen van grondbewerking en van natuurlijke formatieprocessen, en (micro) stratigrafische sequenties kunnen er onderscheiden worden a.d.h.v. het micromorfologisch bodemonderzoek?

-Welke (verschillende) tuinontwerpen kunnen op basis van de resultaten van het archeologisch en natuurwetenschappelijk onderzoek achterhaald worden en wat leert ons dit in, vergelijking met andere gelijkaardige tuinen uit eenzelfde periode(s), over de historische tuinontwerpmodes?

- Wat is de landschapstypologische context van het onderzoeksgebied? Wat is de archeologisch relevante geologische en bodemkundige opbouw? Is er een microreliëf?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en wat vertelt dit over de intactheid van de sporen? Is er sprake van erosie?

Hoofdstuk 2 Werkmethode, geplande werken en plan van aanpak

2.1 Werkmethode

De te volgen werkmethode bij de uitvoer van dit project werd opgenomen in de bijzondere voorwaarden.
Voorafgaandelijk aan de opstart diende een bureaustudie gemaakt te worden. Het doel van deze archeologische bureaustudie is om de aanwezigheid en bewaringstoestand van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, om de historische bebouwing en tuininrichting te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere opgravingstrategie.
Concreet werd deze bureaustudie simultaan met de aanvang van de werken en met de eerste twee fases van het veldwerk opgesteld. Aan de hand van een voorafgaande *quickscan* bleek immers dat de tuinaanleg ter hoogte van het projectgebied nooit veel ingrijpende wijzigingen gekend heeft en kon de toestand van het projectgebied voldoende ingeschat worden.

Het veldwerk was eveneens als volgt en gefaseerd gestipuleerd in de bijzondere voorwaarden:
FASE 1: Het terrein wordt volledig gescreend op metalen vondsten door middel van een metaaldetector.
Deze vlakdekkende screening met de metaaldetector werd uitgevoerd op 11-8-2017. Er werden nergens signalen waargenomen van metalen voorwerpen.

FASE 2: Landschappelijk booronderzoek
Het doel van het landschappelijk booronderzoek is de bodemprofielverkenning in de tuinzone van de kapelaanswoning want het terrein is mogelijks deels afgegraven of opgehoogd.
In een voorafgaande startvergadering werd echter in onderling overleg gevraagd en goedgekeurd om de boringen te vervangen door twee handmatig te graven profielputjes. Deze werden gegraven op 11-8-2017 en door een bodemkundige bekeken op 22 augustus 2017 (beschrijving sub. 3.1).

FASE 3: Opgraving
Voor de start van de opgraving wordt een plan van aanpak opgesteld op basis van de resultaten uit de bureaustudie en het booronderzoek. Dit wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het agentschap Onroerend Erfgoed.
-Voor de graafwerken i.f.v. het herplaatsen van de kasseien verharding en trappen, nieuwe vloeropbouw barokpaviljoen, nieuwe vloeropbouw kapelaanswoning, funderingsversteviging kapelaanswoning en keermuren, nutsleidingen geldt een opvolging van de werken en onderzoek indien archeologische relicten worden aangetroffen.
-Voor de aanleg van de riolering en heraanleg tuin kapelaanswoning en stiltetuin alsook de herinrichting van de berging is een vlakdekkende opgraving noodzakelijk voorafgaand aan de werken.

2.2 Geplande werken

De geplande werken kaderen in de restauratie van het barokpaviljoen, de kapelaanswoning en de trappartijen met keer- en tuinmuren en de reconstructie van de ingevallen witloofschuur/bergruimte (fig. 2.1 tem 2.3).

In het barokpaviljoen wordt de bestaande terracottavloer gedemonteerd en vervangen door een nieuwe tegelvloer in dambordpatroon. Er wordt elektrische vloerverwarming aangebracht in het paviljoen.

In de kapelaanswoning wordt de steunbeer in de zuidelijke zijgevel gedemonteerd en het dichtgemetselde raam heropend. Hiertoe is een funderingsversteviging voor de zuidelijke gevel aan het talud van de omwalling van het kasteel voorzien met micropalen. Daarnaast worden uitgraving van grond aan de half ingegraven gevels (waar nu de grote vochtproblemen zich situeren) gepland zodat een waterdichte bescherming via de buitenkant kan worden aangebracht. De gevels worden geïnjecteerd tegen opstijgend vocht en de voegen van de gevels opnieuw ingevoegd. De waterdichte cementering binnenin op het gewelf en muren wordt afgekapt en vervangen door een nieuwe ademende kalkpleister. Tevens is een beperkte sanitaire installatie voorzien in de kapelaanswoning: lavabo, toilet en kitchenette. Hiertoe wordt een nieuwe aansluiting met teller geplaatst in de kapelaanswoning. Er is momenteel geen riolering aanwezig op het kasteeldomein van Gaasbeek waardoor lozing van het huishoudelijk water en fecaal water op de site zelf dient te worden voorzien. Een ondergronds waterzuiveringssysteem zal worden geplaatst in de tuin van de kapelaanswoning, de overloop met gezuiverd water zal aangesloten worden op de infiltratievoorziening van het hemelwater. De tuin voor de kapelaanswoning wordt heraangelegd, waarbij de paden worden verhard met dolomiet met daartussen perken van gras.

De trappartijen, keer-en tuinmuren worden gerestaureerd met maximaal behoud van oorspronkelijk materiaal. De keer- en tuinmuren worden verstevigd en verankerd waar nodig. De trappartijen rondom het barokpaviljoen en de rechte steektrap langs de keermuren van de berging en kapelaanswoning worden integraal gedemonteerd. Hierbij wordt voorzien om alle traptreden in blauwe steen en kasseien te inventariseren en nummeren. Bij het terugplaatsen van kasseien en treden naar bestaand model, worden de werken zo vlak en zo goed als mogelijk uitgevoerd. Dit omvat tevens het terugplaatsen en vervolledigen van de watergeulen om het hemelwater vlot en snel van het paviljoen weg te krijgen.

Het dak van de voormalige witloofschuur is recent ingevallen, waardoor momenteel slechts een ruïne overblijft. Het volume wordt opnieuw opgebouwd en zal dezelfde voetafdruk hebben als deze van de voormalige schuur. De ommuurde tuin krijgt een nieuwe verharding in rolgrind.

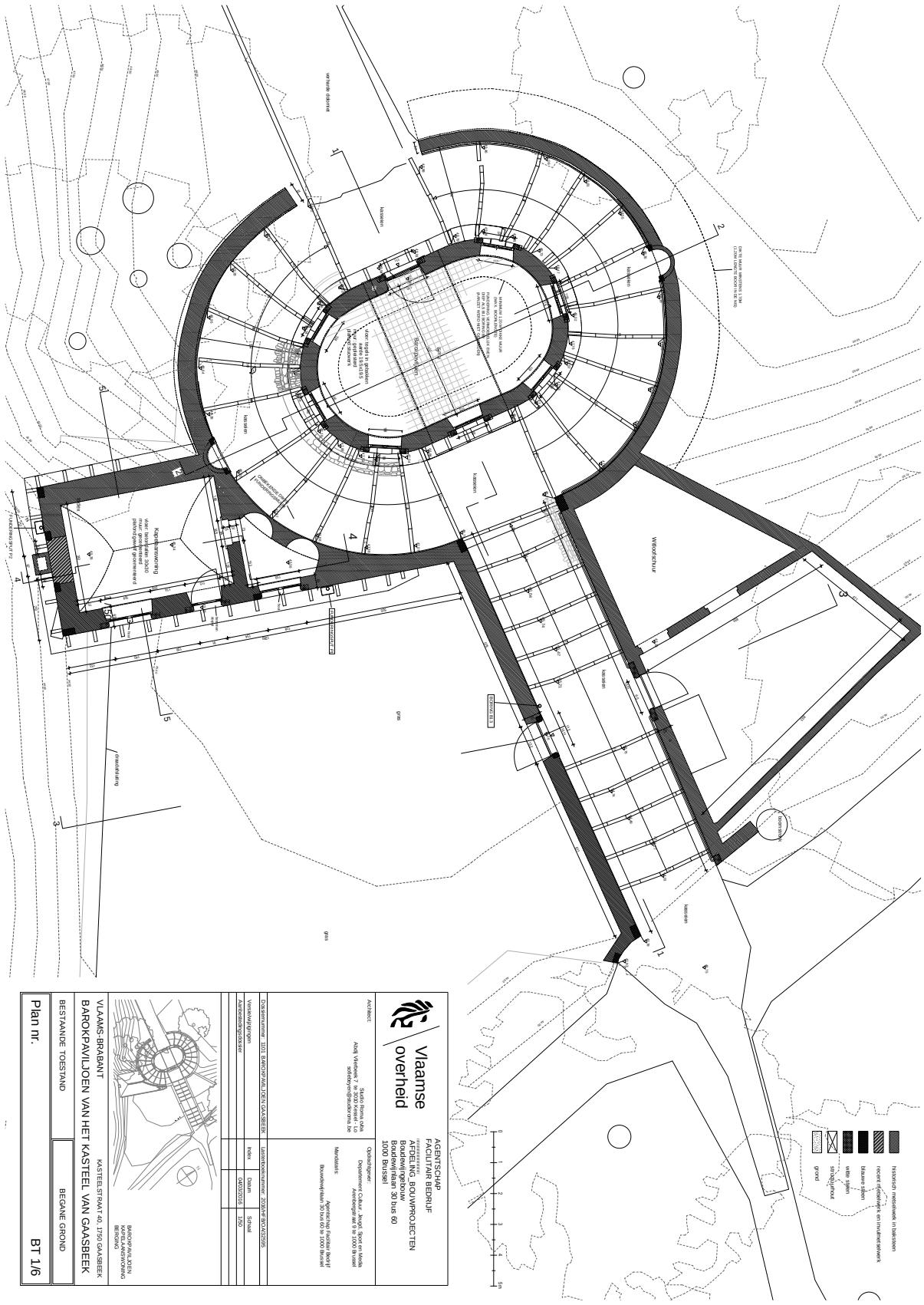

Fig. 2.1: Begane grond: bestaande toestand

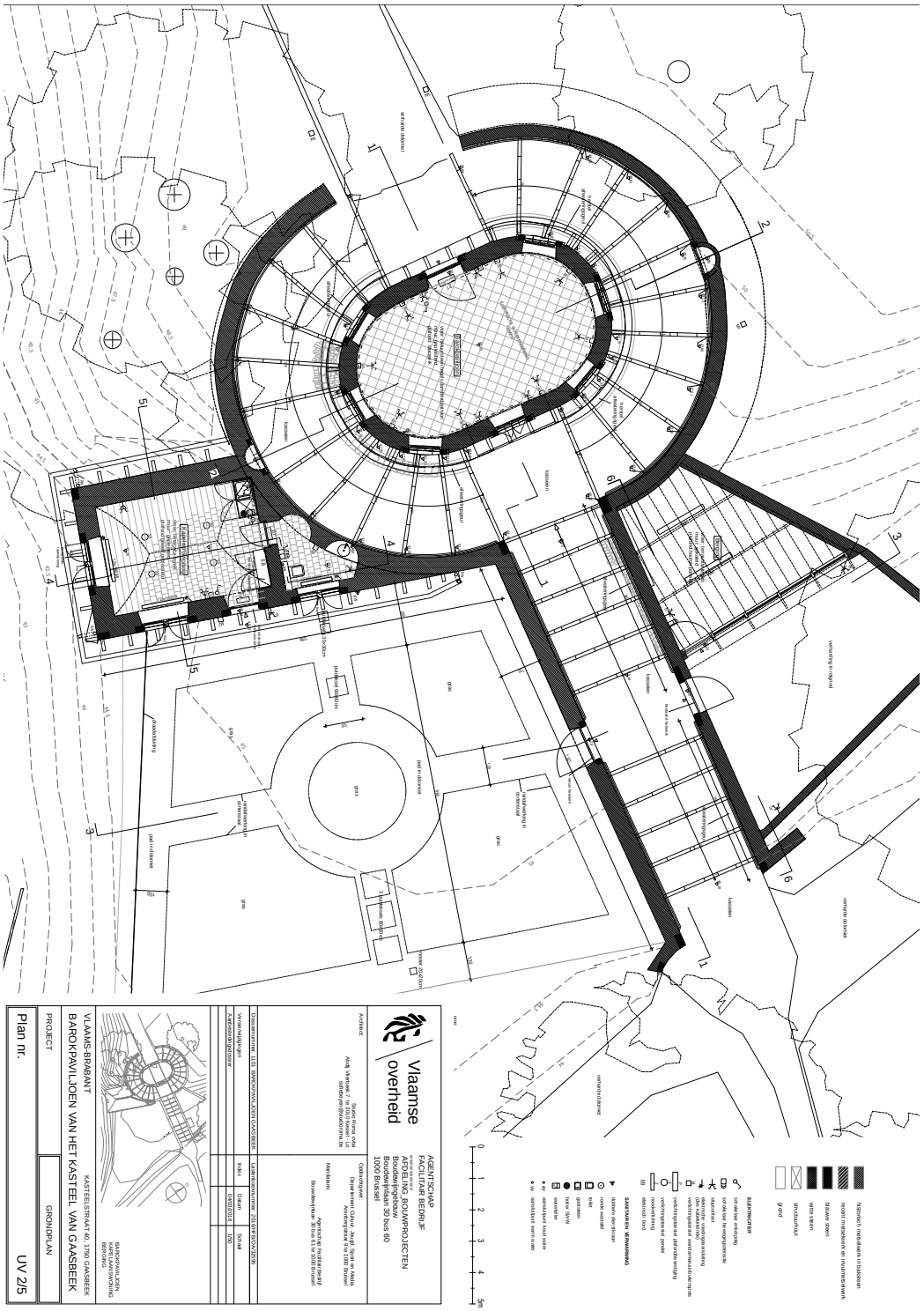

Fig. 2.2: Begane toestand: uitvoeringsplan

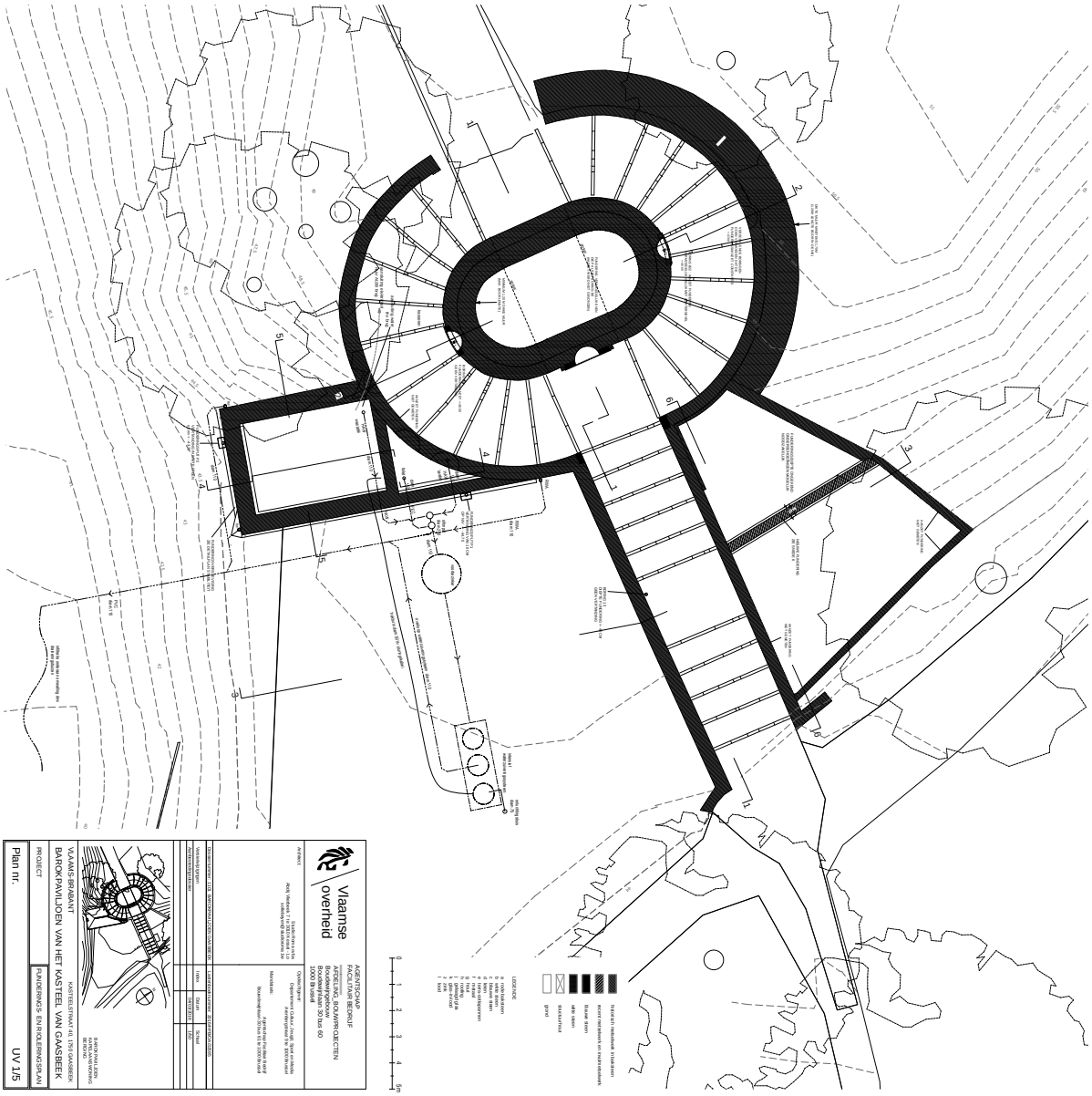

Fig. 2.3: Funderings- en rioleringsplan

2.3 Plan van aanpak

Voor de graafwerken i.f.v. het herplaatsen van de kasseien verharding en trappen, nieuwe vloeropbouw barokpaviljoen, nieuwe vloeropbouw kapelaanswoning, funderingsversteviging kapelaanswoning en keermuren, nutsleidingen geldt, zoals gestipuleerd in de bijzondere voorwaarden, een opvolging van de werken en onderzoek indien archeologische relicten worden aangetroffen.

Voor de graafwerken in de tuinzone van de kapelaanswoning in functie van de heraanleg van de tuin en de rioleringwerken wordt op basis van het bureauonderzoek en de aangelegde profielputjes (sub hoofdstuk 3, 3.1) voorgesteld om, voorafgaand aan deze graafwerken de volledige tuinzone te onderzoeken. Met het oog op de graafwerken voor de heraanleg van de tuin kan het volstaan om net onder de huidige graszodes te kijken naar mogelijke bewaarde sporen van voormalige aangelegde tuinen. Concreet kan er gekeken worden of er sporen bewaard bleven van de aangelegde tuin zoals die afgebeeld wordt op de kaart uit 1770-1780.
Onder deze zeer dunne laag met graszodes en teelaarde bevinden zich enkel ophogingspaketten die met een redelijk scherpe ondergrens op de natuurlijke bodem rusten. Vermoedelijk werd het terrein dus afgegraven en vervolgens weer opgehoogd. Relevante archeologische sporen zijn hier allicht niet meer aanwezig. Toch wordt in de zone waar de werken dieper zullen reiken, ter hoogte van de aan te leggen collector, voorgesteld om voorafgaand aan de werkzaamheden gelaagd af te graven tot op de natuurlijke bodem en daarbij telkens mogelijke sporen te registreren.
Indien met de werken in de zone van de bewaarde bakstenen muur tussen de gracht ten westen van de tuinzone en de tuin zelf wordt gekomen, dient deze muur meegenomen te worden in het onderzoek en bijkomend blootgelegd, opgeschoond en geregistreerd te worden.

Hoofdstuk 3 Analyse

3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Het projectgebied wordt gekenmerkt door de bodemseries OT (vergraven gronden) en Afp (zeer natte leembodem zonder profiel)[30]. Volgens de kwartair geologische kaart komen op het projectgebied eolische afzettingen en/of hellingsafzettingen voor; volgens de gegevens van de kwartair geologische kaart ligt onder het projectgebied de Formatie van Kortrijk uit het vroeg Eoceen (54,8-49 miljoen) gekenmerkt door grijze klei. Het projectgebied ligt op de overgang tussen twee leden van deze formatie , namelijk het Lid van Aalbeke (KoAa, jongste lid (1/4) van de formatie) (Vroeg Eoceen 54,8-49 miljoen) met donkergrijze tot blauwe klei, glimmers en het lid van Moen (KoMo, 2de jongste lid (2/4) van de formatie) (Vroeg Eoceen 54,8-49 miljoen) met grijze klei tot silt, kleihoudend, met kleilagen en voorkomen van Nummulites planulatus.

Op uitsnedes van het digitaal hoogtemodel (fig. 3.1) is duidelijk dat het projectgebied zich op een terrein bevindt dat algemeen afhelt naar het westen toe, in de richting van de Molenbeek. Een detailweergave toont de ligging van de grachten rondom het kasteel.

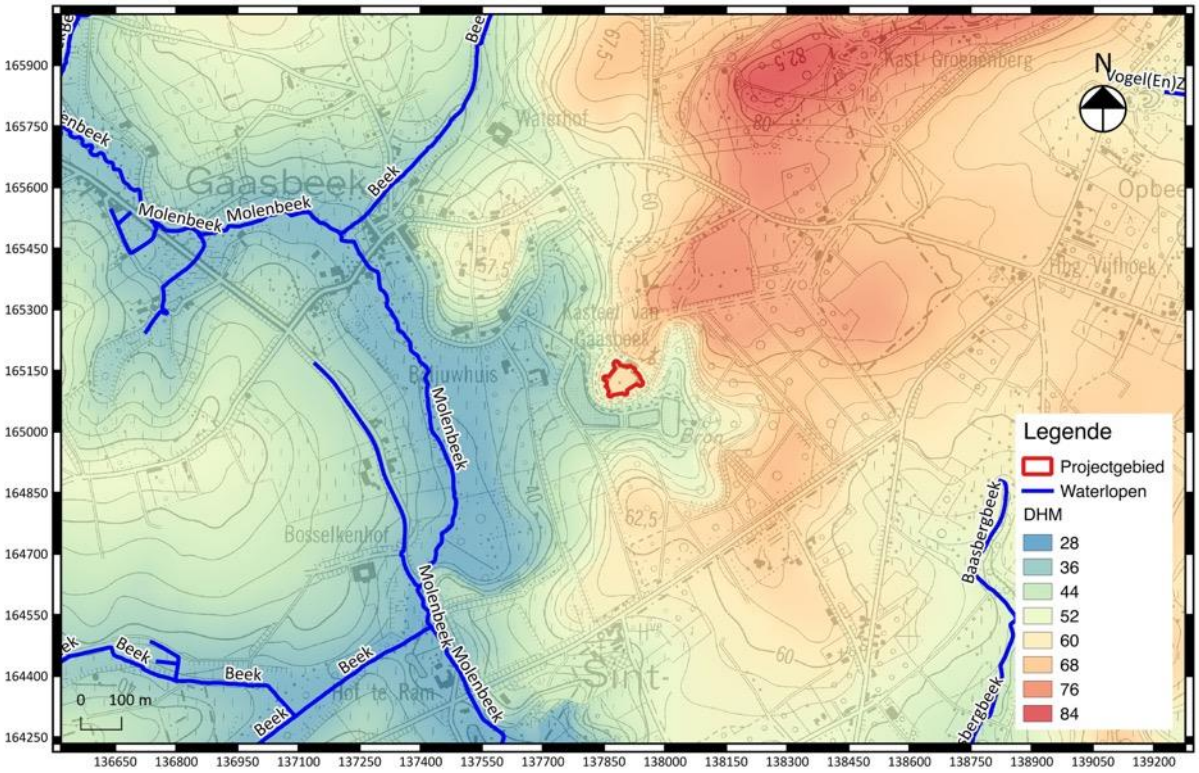

[30] Louis 1957: 69.

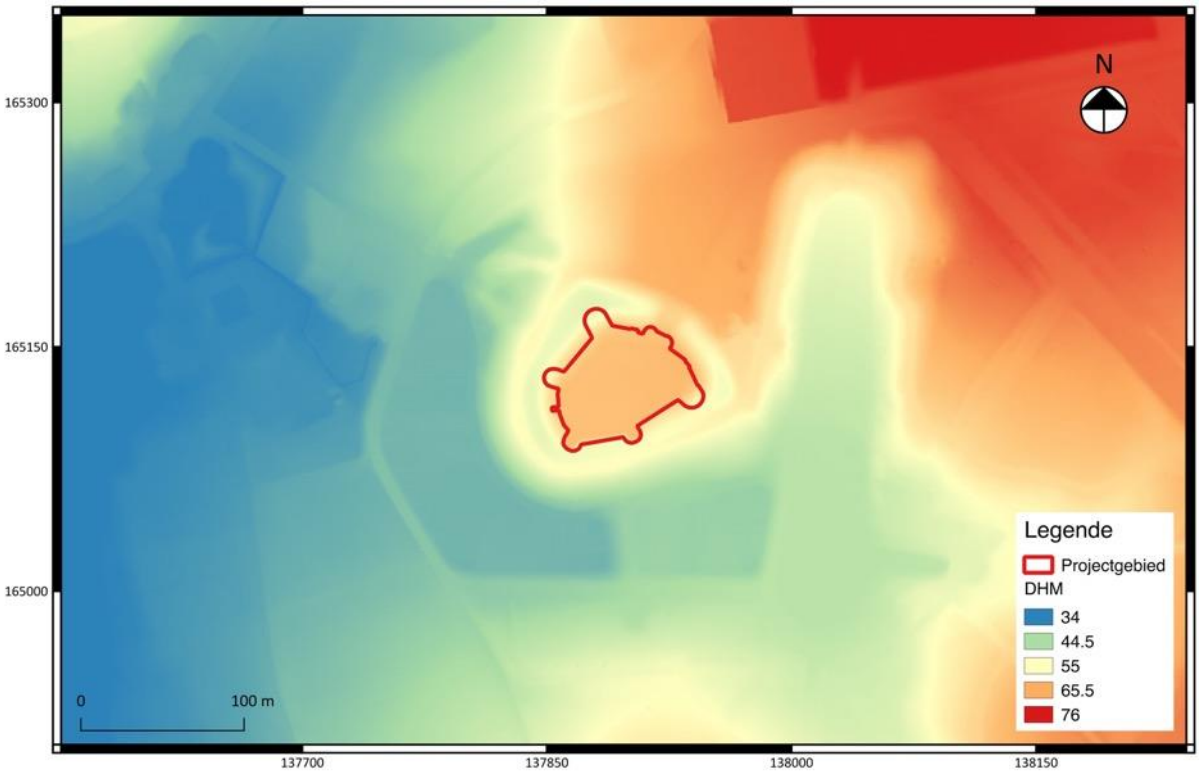

Fig. 3.1: Uitsnede uit het DHM en detail.

Op het terrein werden twee profielputjes gegraven op 11/8/2017 (PR1 en PR2 op fig. 3.6). Deze werden naderhand (22/8/2017) opnieuw opgeschoond en beschreven door Piotr Pawełczak van BAAC Vlaanderen (fig. 3.2):

Profielbeschrijving Proefput 1

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver :	Piotr Piotr Pawełczak, BAAC Vlaanderen
2. Soort onderzoek :	Landschappelijk: proefputonderzoek
3. Plaats :	Kasteel van Gaasbeek
4. Hoogteligging :	45,00 m TAW.
5. Coördinaten :	Lambert X: 137966.8973; Y: 165152.7324
6. Datum :	22/08/2016
7. Tijdstip :	08:00 u.
8. Landgebruik en vegetatie :	grasplein, gras.
9. Weersomstandigheden :	Half bewolkt, 18°C.
10. Oriëntatie :	NW
11. Bodemeenheid :	OT: sterk vergraven bodems.
12. WRB:	Technosols/Not Surveyed.

2. Profielbeschrijving

H1
0-10 cm: Ap: leem (A); bruingrijs (10 YR 4/4); droog, zwak humeus, veel wortels (> 10%), massief, puinhoudend (enkele kleine stukken baksteen), kalkrijk (mogelijk als gevolg van mortelaanwezigheid); ondergrens abrupt, recht.

H2
10-25 cm: Au1: leem (A); lichtbruin (10 YR 5/4); droog, weinig wortels (1-10%), massief, sterk puinhoudend, bevat recent glas, hoogstwaarschijnlijk opgehoogd, lokaal enkele humusvlekken zichtbaar; kalkrijk (mogelijk als gevolg van mortelaanwezigheid); ondergrens duidelijk en onregelmatig.

H3
25-40 cm: Au2: leem (A), lichtgrijs-lichtbruin (2.5 Y 4/2); droog, zwak humeus, sporen van wortels (< 1%), massief, sterk puinhoudend, bevat recent glas, hoogstwaarschijnlijk opgehoogd, mogelijk verstoorde, oude Ap-horizont; kalkrijk (mogelijk als gevolg van mortelaanwezigheid), ondergrens abrupt, recht.

H4
40-75 cm: Cp1: leem (A), lichtbruin (2.5 Y 4/6); droog, sporen van wortels (< 1%), massief, puinhoudend stukken baksteen en mortel van verschillende groottes, houtskoolspikkels waarneembaar, kalkrijk (mogelijk als gevolg van mortelaanwezigheid); hoogstwaarschijnlijk verstoorde moederbodem; ondergrens geleidelijk en recht.

H5 (fig. 3.3)
75-90 cm: Cp2: leem (A), lichtbruingrijs (2.5 Y 5/4); droog, weinig wortels (1-10%), massief, bevat kleine baksteenfragmenten en houtskoolspikkels; op de overgang met H6 matig goed afgerond grind (< 4 cm in diameter); kalkrijk (mogelijk als gevolg van mortelaanwezigheid); hoogstwaarschijnlijk verstoorde moederbodem; ondergrens abrupt en recht.

H6 (fig. 3.4)
90-110 (130) cm: Cg: leem (A), geel (2.5 Y 6/4); droog, matig hoekig blokkig, grof; lijkt onverstoord, licht gelaagd; kalkrijk – bevat natuurlijke kalkconcreties; licht geoxideerd (weinig ijzervlekken) mogelijk als gevolg van de bovenliggende verstoring; grindrijk – puinboor zit vast op 130 cm; grind matig goed afgerond (< 4 cm in diameter). De aard van de moederbodem wijst op tijdens het Laat-Glaciaal herwerkte hellingsafzettingen van een oudere oorsprong.

G(rond)**W**(ater)**T**(afel) : NVT.

Profielbeschrijving Proefput 2

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver :	Piotr Piotr Pawełczak, BAAC Vlaanderen
2. Soort onderzoek :	Landschappelijk: proefputonderzoek
3. Plaats :	Kasteel van Gaasbeek
4. Hoogteligging :	44,50 m TAW.
5. Coördinaten :	Lambert X: 137970.9877; Y: 165145.7114

6. Datum :	22/08/2016
7. Tijdstip :	08:00 u.
8. Landgebruik en vegetatie :	grasplein, gras.
9. Weersomstandigheden :	Half bewolkt, 18°C.
10. Oriëntatie :	ZO
11. Bodemeenheid :	OT: sterk vergraven bodems.
12. WRB:	Technosols/Not Surveyed.

2. Profielbeschrijving

H1
0-10 cm: Ap: leem (A); bruingrijs (2.5 Y 4/2); droog, matig humeus, weinig wortels (1-10%), massief, puinhoudend (enkele kleine fragmenten baksteen), matig kalkrijk (mogelijk als gevolg van mortelaanwezigheid); ondergrens geleidelijk, recht.

H2
10-35 cm: Au: leem (A); lichtgrijs (2.5 Y 5/3); droog, zwak humeus, weinig wortels (1-10%), massief, puinhoudend, bevat veel kleine baksteenfragmenten en brokken moedermateriaal; opgehoogd; kalkrijk (mogelijk als gevolg van mortelaanwezigheid); ondergrens abrupt en recht.

H3 (fig. 3.5)
35-60 cm: C1: leem (A), geel (2.5 Y 6/4); droog, matig hoekig blokkig, grof, sporen van wortels (< 1%); licht gebioturbeerd (biogalerijen, levende wortels); kalkrijk – zichtbare kalkconcentraties langs biogalerijen of tussen aggregaten; ondergrens diffuus, recht.

H4
60-95 cm: C2: leem (A geel (2.5 Y 6/4); droog, matig hoekig blokkig, zeer grof, sporen van wortels (< 1%): enkele dikke boomwortels en kleinere wortels aanwezig; duidelijke aanwezigheid van kalk in de vorm van dunne, langwerpige concentraties langs biogalerijen of tussen aggregaten; geen grind; lijkt licht gelaagd, ondergrens niet bereikt.

G(rond)**W**(ater)**T**(afel) : NVT.

Proefput 1

Proefput 2

Fig. 3.2: Profielput 1 en 2.

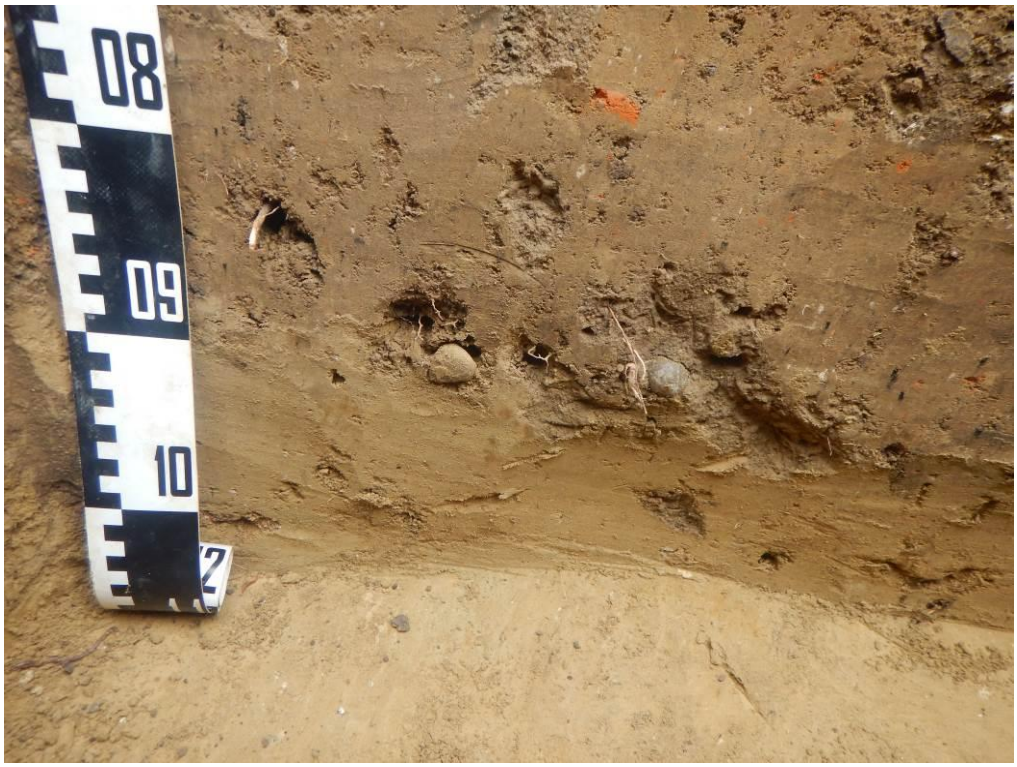

Fig. 3.3: Overgang Cp2- en C-horizont (proefput 1)

Fig. 3.4: Grindrijk boormonster uit proefput 1 (110-130 cm onder het maaiveld)

Fig. 3.5: Concentraties van kalk in de C1- en C2-horizonten (proefput 2)

3.2 Het sporen- en vondstenbestand

In de zone ten zuiden van de kapelaanswoning werd machinaal een vlak aangelegd onder de teelaarde (fig. 3.7). In de twee reeds vooraf aangelegde profielputten (PR1 en PR2 op fig. 3.6) kon afgeleid worden dat de bodemopbouw niet meer intact bewaard is, maar wellicht verstoord (afgegraven) en weer opgehoogd. Mogelijke resten van oudere tuinaanleg werden -indien bewaard- onder de teelaarde verwacht.
Op een NO-ZW-georiënteerde bakstenen muur (S1) na werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen in dit aangelegde vlak (fig. 3.7). Deze muur loopt parallel aan de kapelaanswoning en is opgebouwd uit bakstenen (21,1 x 10,5 x 5,5 cm) gelegd in een redelijk harde, donkergele kalkzandmortel. De muur is stratigrafisch ouder dan de bewaarde opstaande muur ten oosten ervan. Het betreft allicht (de fundering van) een oudere tuinmuur.
Ter hoogte van de geplande nutsleidingen in deze zone werd een sleuf gegraven. In profiel was dezelfde bodemopbouw aanwezig als in de eerder gezette profielputten, namelijk ophogingslagen die met een scherpe rechte ondergrens op de natuurlijke bodem rusten. In de sleuf werd een recent greppeltje of kuiltje aangesneden (S7) (fig. 3.8); in het vlak werd dit niet opgemerkt. Verder kon in de sleuf worden vastgesteld dat er van muur S1 twee baksteenlagen bewaard bleven (fig. 3.9). Het muurtje was dan ook ca. 22 cm hoog bewaard.

Ook ter hoogte van de ingestorte witloofschuur werd verdiept. Aangezien de grondkerende muur ten noorden van deze zone echter niet gefundeerd was, kon niet vlakdekkend verdiept worden en diende een voldoende grondbuffer gelaten te worden (fig. 3.10). Daarom werd na verwijdering van de teelaarde op een deel van deze zone een sleuf gegraven in het midden van de zone. Het profiel bestond uit teelaarde (Ap-horizont) die met een scherpe ondergrens op de natuurlijke bodem rustte (fig. 3.11).

Ter hoogte van en stratigrafisch onder de gedeeltelijk afgebroken oostmuur van de voormalige witloofschuur werd een gewelfde bakstenen beerkelder (S4) (binnenafmetingen 2,8 x 1,6 m) aangesneden (fig. 3.12 en 3.13). Deze was opgebouwd uit bakstenen (24,5 x 11 x 5,5) gelegd in redelijk zachte, donkergele kalkzandmortel. Het gewelf was reeds gedeeltelijk ingestort bij de aanvang van de werken. De vulling (S6) bestond uit één pakket redelijk puinig, humusrijk materiaal met vrij recente vondsten erin. De vondsten omvatten een glazen fles in groen glas, een bodem en een hals in wit glas, een metalen hengsel van een vat of emmer, een metalen schopje, een bewerkt dierlijk bot en een dakpan (fig. 3.14 en 3.15). De vloer in de beerkelder bestond uit bakstenen van dezelfde afmeting als het opgaand muurwerk. Ze waren evenwel slechts sporadisch zichtbaar door de aanwezigheid van een grijze mortellaag op de bodem.
Ten zuiden van en aansluitend op de oostmuur van de beerkelder bevond zich een ca. 60 cm brede en 2 m lange fundering (S5) opgebouwd met bakstenen (25,5 x 11 x 5) in een redelijk zachte, grijsgele kalkzandmortel (fig. 3.16). De muur was ca. 75 cm diep bewaard. De muur is naar het zuiden toe afgewerkt en lijkt daar te stoppen.
Deze structuren (de beerkelder en de fundering) hebben een afwijkende oriëntering dan de zuidmuur van de afgebroken witloofschuur. Mogelijk behoren ze dan ook tot een oudere bouwfase op deze plaats.

Ook ten noorden van de kapelaanswoning werd een slecht bewaarde restant van een bakstenen muur aangetroffen (S2) die tegen de ovale muur was aangebouwd (fig. 3.17). Deze was slecht bewaard en opgebouwd met bakstenen (X x 10,5 x 5 cm) gelegd in een redelijk harde, lichtgrijze kalkzandmortel. Wellicht is het een (zeer vervallen) keermuur voor de grond ten westen van de kapelaanswoning.

In de sleuf aangelegd langs de noordelijke keermuur van de trap ten noorden het barokpaviljoen werden geen archeologisch relevante resten aangetroffen. In het profiel is een humusrijke bovenlaag waarneembaar, die bovenaan op een gele wat puinige leemlaag ligt en lager dadelijk op de natuurlijke bodem (fig. 3.18 en 3.19). In de humusrijke bovenlaag werd recent vondstmateriaal aangetroffen, zoals een wijnfles, een bodem van een bloempot en een bodem van een pot in oxyderend gebakken en geglazuurd aardewerk (fig. 3.20).

In het verlengde van de westmuur van de kapelaanswoning naar het zuiden toe werd, deels in de gracht, een bakstenen muur opgemerkt. Aangezien deze op het moment van de inmeting niet bereikbaar was (in elektrisch afgeschermde schapenzone) werd deze niet ingemeten (fig. 3.21). De muur blijft echter in situ bewaard en zal niet geraakt worden bij de geplande werkzaamheden[31]. Het betreft een deels in de gracht verzakte tuinmuur.

In het barokpaviljoen zelf, onder de uitgebroken vloer, werd tegen de oostzijde een rechthoekige (2 op 1,4 m) fundering van een haard (S3) aangetroffen, met een uitsparing voor de schouw. De fundering is opgebouwd in bakstenen (23 x 10x 5 cm) en harde lichtgrijs-witte kalkzandmortel. De deels bewaarde haardplaat toont nog roetsporen (fig. 3.22, 3.23 en 3.24). Verder bestond de ondergrond uit een puinlaag zonder relevante archeologische resten. Er werden geen oudere vloerniveaus aangetroffen.

[31] Op fig. 3.6 is de muur ingeschetst (gele cirkel), maar de juiste oriëntering en afmetingen zijn niet voorhanden, aangezien de muur tijdens het onderzoek niet kon ingemeten worden door de aanwezigheid van de elektrische afspanning en aangezien de muur deels onder de grond zit .

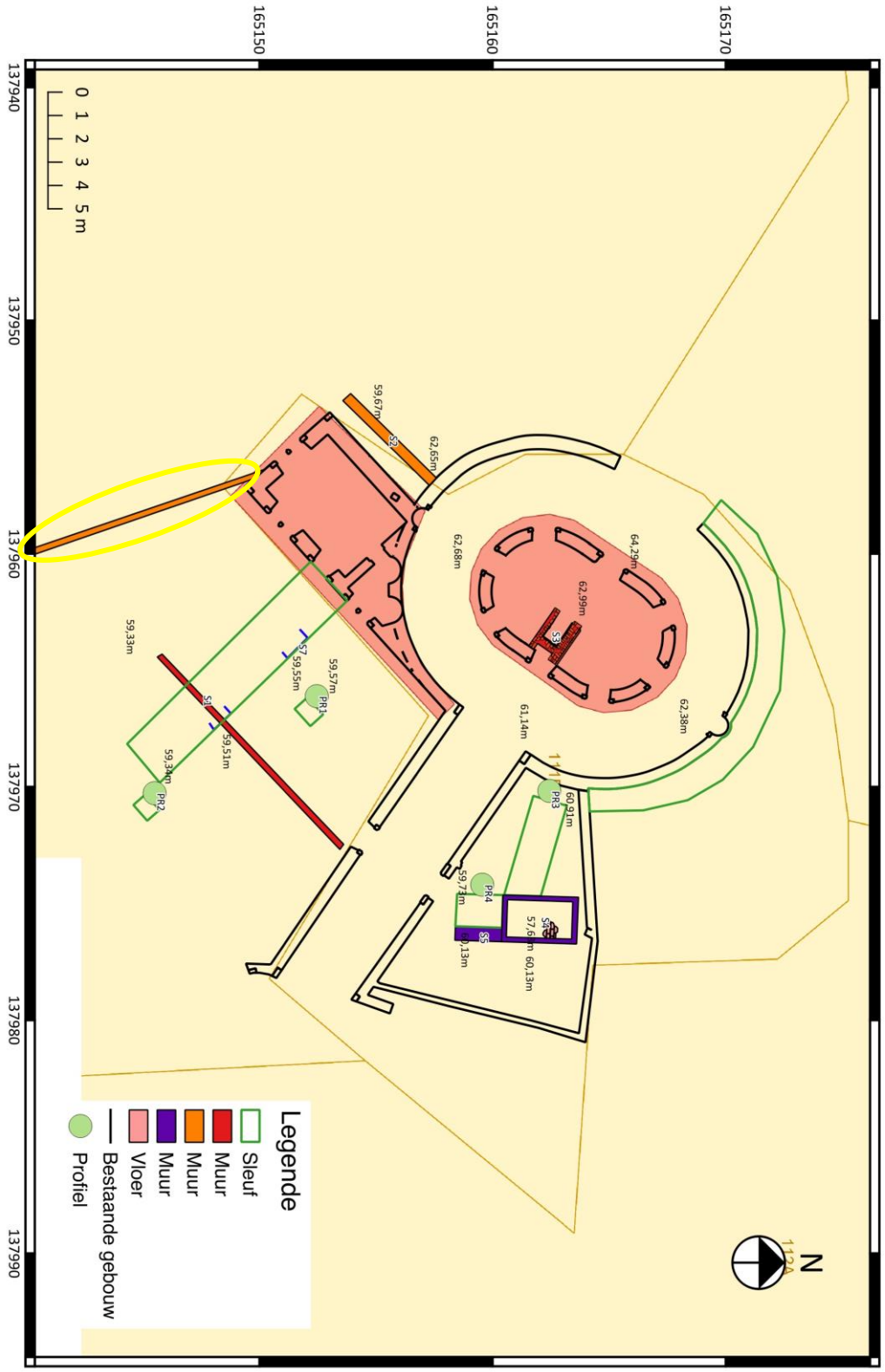

Fig. 3.6: Allesporenplan met in oranje structuren die bij het huidige opstaand muurwerk lijken te horen, in rood stratigrafisch oudere structuren maar met een functie binnen de bestaande ruimte en in paars stratigrafisch oudere structuren van mogelijk een andere bouwfase. De ingeschetste tuinmuur is geel omcirkeld.

Fig.3.7: Vlak ten zuiden van de kapelaanswoning.

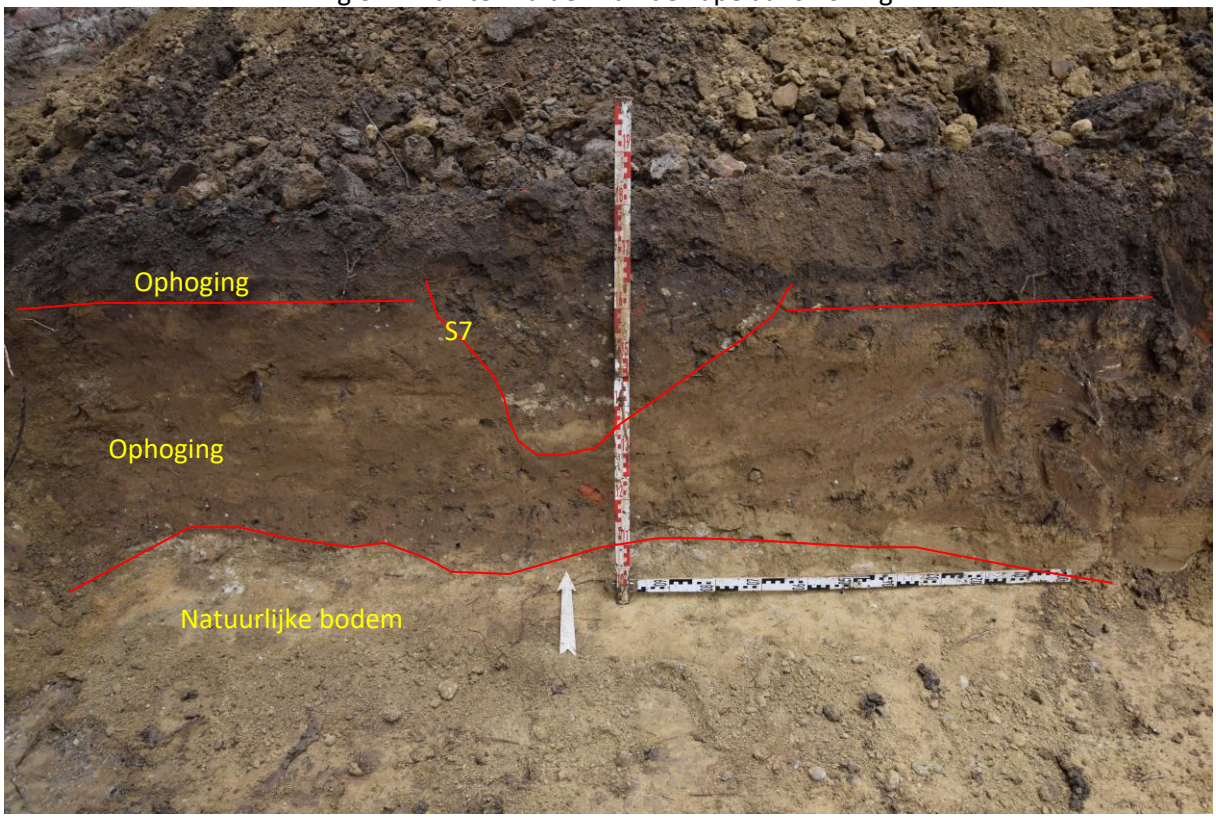

Fig. 3.8: Greppeltje/kuiltje S7 in profiel ten zuiden van kapleaanswoning[32].

[32] Zie bijlage 5 voor profieltekeningen.

Fig. 3.9: Muur S1.

Fig. 3.10: Keermuur ter hoogte van witloofschuur.

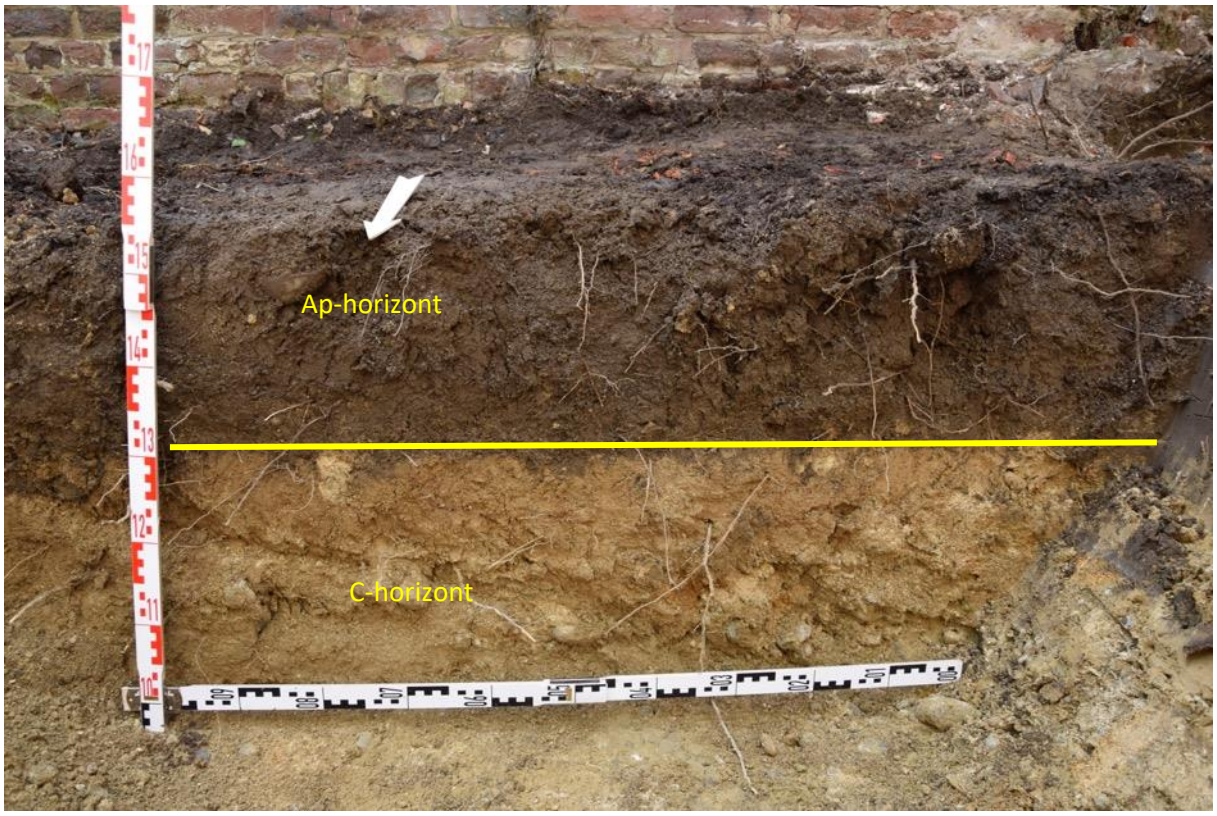

Fig. 3.11: Profiel in zone witloofschuur.

Fig. 3.12: Beerkelder S4

Fig. 3.13: Beerkelder S4

Fig. 3.14: Vulling in beerkelder S4.

Fig. 3.15: Vondsten uit de vulling (S6) van beerkelder S4.

Fig. 3.16: Beerkelder S4 en muur S5.

Fig. 3.17: Muur S2.

Fig. 3.18: Sleuf ten noorden van trapmuur ten noorden barokpaviljoen.

Fig. 3.19:Profiel in sleuf ten noorden van trapmuur ten noorden van barokpaviljoen.

Fig. 3.20: Ceramiek in teelaarde (S8) sleuf noordmuur.

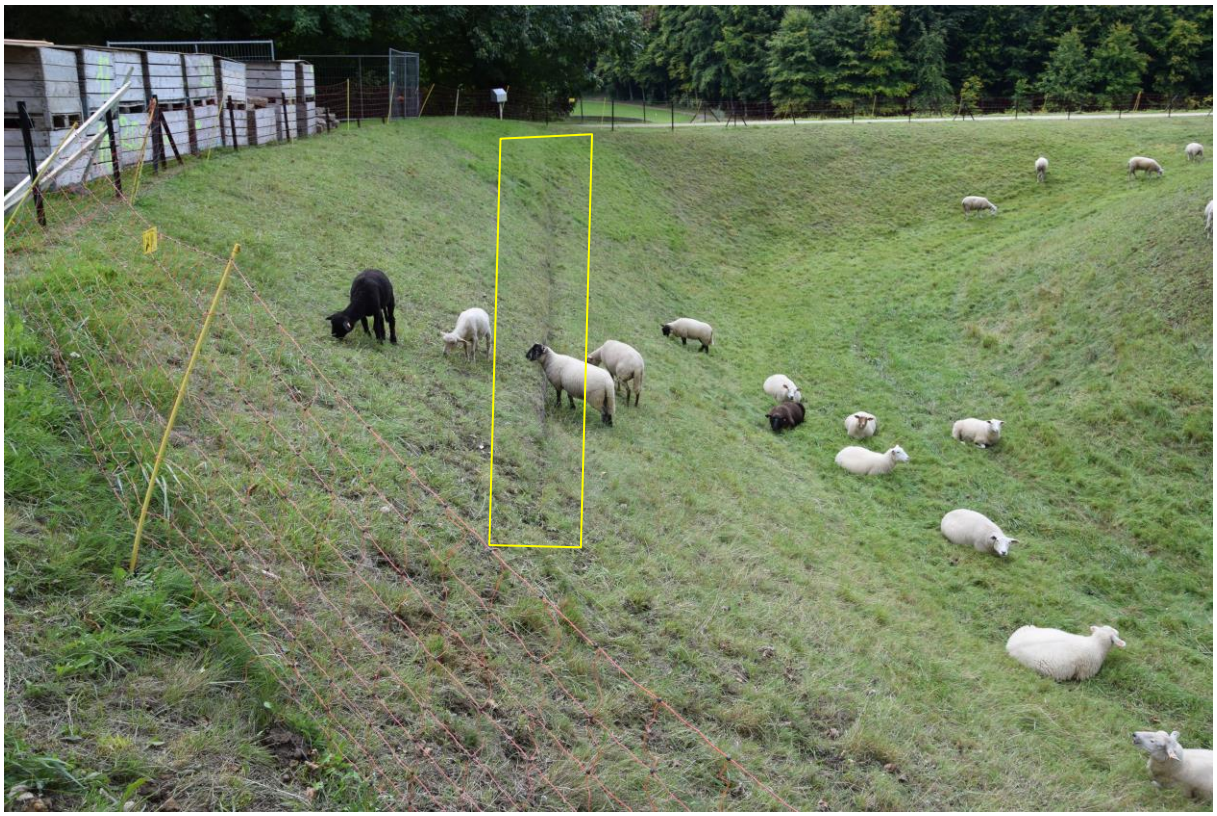

Fig. 3.21: Muur in verlengde westmuur kapelaanswoning.

Fig. 3.22: Fundering S5

Fig. 3.23: Fundering S S5: detail van haardplaat.

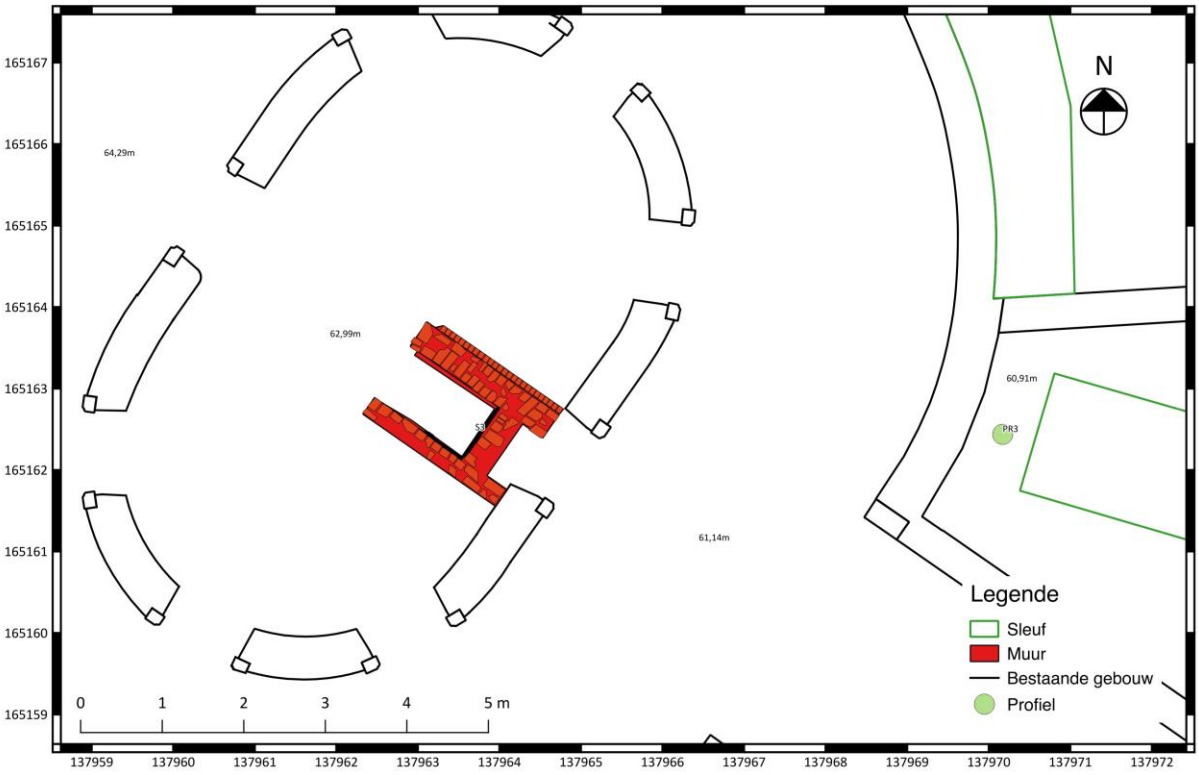

Fig. 3.24: Fundering S5.

Hoofdstuk 4 Synthese

4.1 Interpretatie en datering

De bodemopbouw in de beide zones waar vlakdekkend machinaal gegraven werd (ten zuidoosten van de kapelaanswoning en ter hoogte van de voormalige witloofschuur) lijkt niet intact bewaard te zijn: in beide gevallen rust de teelaarde, met eventueel tussenliggende ophogingslagen met een vrij scherpe ondergrens dadelijk op de moederbodem.
In de aangelegde vlakken en sleuven in deze ruimtes werd een muur (S1) aangetroffen parallel aan de kapelaanswoning enerzijds en een beerkelder (S4) en muur (S5) stratigrafisch onder de oostmuur van de voormalige witloofschuur anderzijds. Deze structuren kunnen niet worden geduid aan de hand van het beschikbare iconografisch materiaal. Wellicht betreft het een tuinmuur ten zuiden van de kapelaanswoning enerzijds en resten van voormalige bebouwing onder de witloofschuur anderzijds.
De muur ten noorden van de kapelaanswoning had wellicht een grondkerende functie. In het barokpaviljoen zelf werd enkel de fundering van een haard aangesneden bij het verdiepen onder de uitgebroken vloer. Verder werd er enkel een puinlaag aangetroffen.

Een projectie van de aangetroffen muren en structuren op de enige gedetailleerde kaart van deze tuinzone, de kaart van 1770-1780, toont aan dat de structuren niet overeenkomen met deze afbeelding (fig. 4.1).
Mogelijk valt de muur die in de gracht ten westen van de tuinzone van de kapelaanswoning werd opgemerkt wel samen met de westelijke afbakening van de tuinzone zoals weergegeven op de onderhavige kaart. Aangezien hier echter een omheining met elektriciteit op stond ten tijde van de inmeting, kon de muur niet opgemeten worden. Het verband tussen deze muur en S1 is dan ook niet gekend. De tuinmuur (S1) is stratigrafisch ouder dan de nu nog in opstand bewaarde noordelijke bakstenen afsluitingsmuur van de tuinzone voor de kapelaanswoning. Op basis van het materiaalgebruik lijkt het in elk geval alleszins om een postmiddeleeuwse muur te gaan.

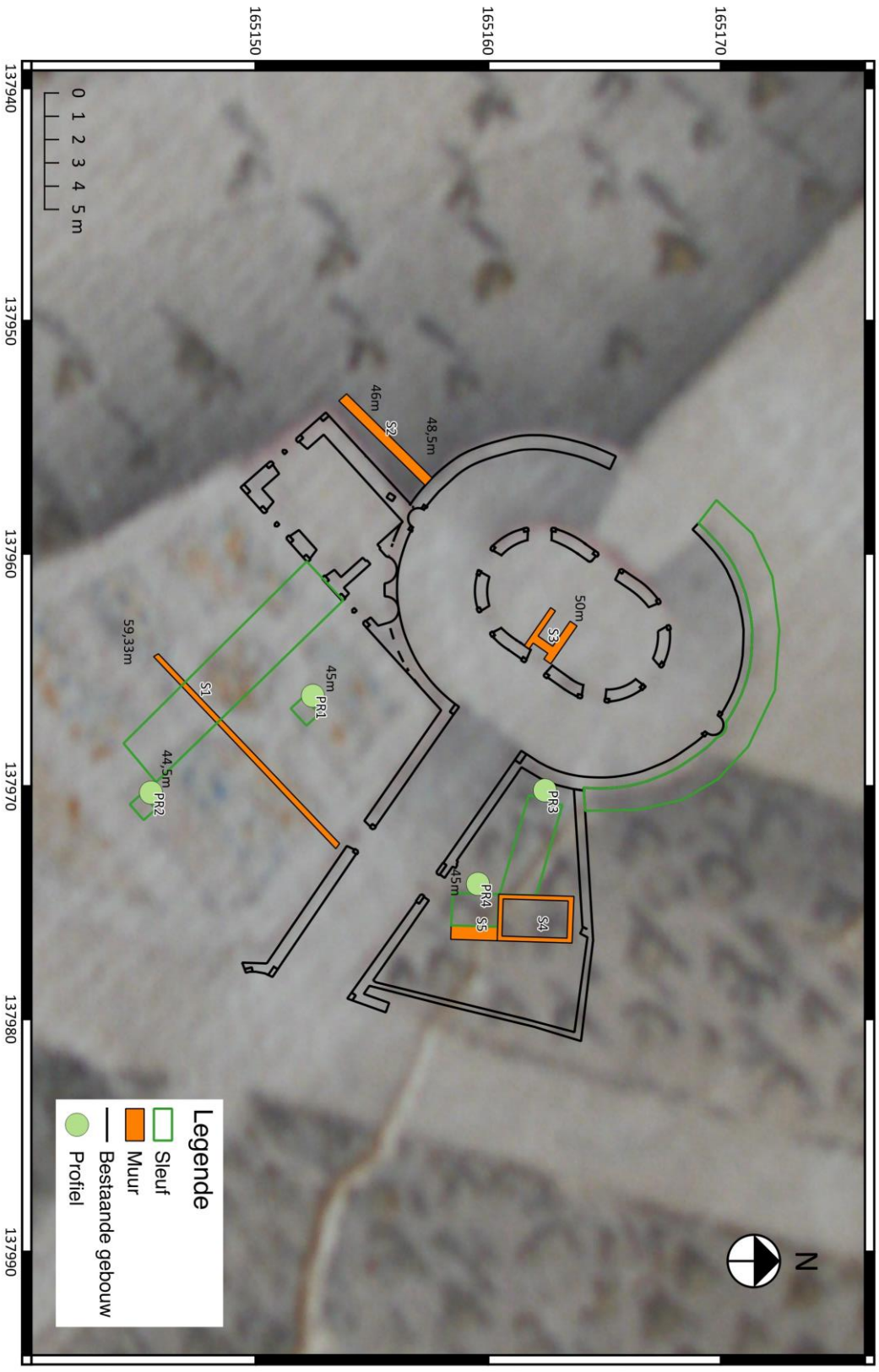

Fig. 4.1: Projectie van het opgravingsplan op de kaart van 1770-1780.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Tijdens de bureaustudie:

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
  Op historische kaarten is enkel op een kaart van wellicht 1770-1780 een aangelegde tuin weergegeven ten zuiden van de kapelaanswoning. Op de overige kaarten is enkel een schetsmatig weergegeven en ommuurd bouwvolume afgebeeld ter hoogte van barokpaviljoen/kapelaanswoning.
- *Welke informatie is er voorhanden over vroegere belegeringen?*
  Het domein van Gaasbeek is enkele keren belegerd geweest in de 14de en 17de eeuw (zie hoofdstuk 1). Een vlakdekkende metaaldetectie leverde echter geen enkel signaal op.
- *Hoe was de oude perceelsindeling?*
  Deze lijkt in grote trekken overeen te stemmen met de huidige.
- *Welke iconografische bronnen zijn er voorhanden over het lustpaviljoen, kapelaanswoning en tuin?*
  Zie 1.3
- *Welke info is er beschikbaar over het gebruik en inrichting van de tuin en welke planten waren er aanwezig?*
  Hier is geen informatie over gevonden.
- *Welke info is er nog te vinden over de huidige bebouwing of voormalige constructies op het terrein?*
  Reeds op de oudste beschikbare kaarten, is de huidige indeling van de zone rond het barokpaviljoen schetsmatig afgebeeld. Enkel op een kaart van wellicht 1770-1780 is een schetsmatig weergegeven aangelegde tuin zichtbaar met paden en bont ingekleurde perken ertussen.
- *In welke mate is het terrein reeds verstoord?*
  Het terrein is afgegraven.
- *In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?*
  De geplande werken in de tuinzone van de kapelaanswoning verstoren de zone van de tuinaanleg oppervlakkig en de zone van het waterzuiveringssysteem ingrijpender. In de zone van het waterzuiveringssysteem wordt onder archeologische begeleiding laagsgewijs afgegraven tot op de C-horizont en worden mogelijke aanwezige sporen geregistreerd. In functie van de tuinheraanleg wordt onder de af te graven graszodes gekeken of er mogelijk sporen van de voormalige aangelegde tuin, zoals afgebeeld op het plan van vermoedelijk 1770-1780, bewaard gebleven zijn.
  Uit de aangelegde profielen blijkt evenwel dat het terrein allicht afgegraven werd tot op de c-horizont en nadien weer opgehoogd. Er worden dan ook voorafgaand aan het nog uit te voeren veldwerk geen relevante archeologische sporen verwacht in de tuinzone van de kapelaanswoning.

Veldwerk:

- *Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?*
- *Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s).*
- *Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?*
- *Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?*
  In de aangelegde vlakken en sleuven werd een muur (S1) aangetroffen parallel aan de kapelaanswoning enerzijds en een beerkelder (S4) en muur (S5) stratigrafisch onder de oostmuur van de voormalige witloofschuur anderzijds. Deze structuren kunnen niet worden geduid aan de hand van het beschikbare iconografisch materiaal. Wellicht betreft het een tuinmuur ten zuiden van de kapelaanswoning enerzijds en resten van voormalige bebouwing onder de witloofschuur anderzijds.

De muur ten noorden van de kapelaanswoning had wellicht een grondkerende functie. In het barokpaviljoen zelf werd enkel de fundering van een haard aangesneden bij het verdiepen.
Er werden niet veel vondsten aangetroffen. De vulling van de beerput (S6), de teelaarde en de puinige laag in het barokpaviljoen zelf bevatte evenwel tamelijk recente vondsten (wellicht 19de eeuw).
Alle structuren werden bemonsterd op mortel en materiaal. Gelet op de allicht toch postmiddeleeuwse datering van alle structuren, lijkt het echter weinig zinvol om deze te laten dateren. Er werd ook zeer weinig houtskool aangetroffen in de mortels.

Militaire archeologie

- *Zijn er sporen aanwezig van een militaire aanwezigheid (kampement, belegering)?*
- *In welke mate laten de gevonden sporen toe de ruimtelijke organisatie van het militaire kampement of belegering te reconstrueren?*
- *Beschrijving van de kogels, wapens en ander militair gerelateerd vondstenmateriaal.*
- *Zijn er sporen van een defensief systeem in de vorm van een gracht, aarden wal, palissade,…?*
- *De historische bronnen leveren ons beperkte informatie over de legers die betrokken waren bij de belegering maar vertellen ons niks over het persoonlijke leven van deze soldaten. Het vondstenmateriaal en meer in het bijzonder kledingaccessoires, gereedschap en andere persoonlijke bezittingen van de soldaten leert ons iets meer over het individu. Wie waren deze belegeraars? Hoe leefden ze?*

  Er werden geen sporen aangetroffen van militaire aanwezigheid in de onderzochte zones. Een vlakdekkende metaaldetectie leverde geen vondsten op.

Tuinarcheologie

- *Hoe precies is de iconografie? Kunnen de resultaten uit het archeologisch onderzoek afgetoetst worden aan de iconografische bronnen?*

  De resultaten van het archeologisch onderzoek komen niet overeen met deze op de beschikbare iconografische bronnen. Bij het veldwerk werden geen resten of sporen aangetroffen van een historische tuinindeling.

-Zijn er sporen die gelinkt kunnen worden aan een vroegere tuinarchitectuur: paden, drainage systeem, perken, bosjes, hagen en andere aanplantingen, tuingebouwen en andere monumenten, terreinaanpassingen…? Wat is hun aard en datering?
-Kunnen er uitspraken gedaan worden over de botanische historiek binnen het opgravingsareaal en zijn directe omgeving op basis van het macroresten, pollen en fytolietenonderzoek?
-Zijn er vondsten die gerelateerd kunnen worden aan het gebruik als tuin?
-In welke mate werd het vroegere landschap aangepast i.f.v. de tuinaanleg en welke latere ontwikkelingen onderging de tuin?
-Welke patronen van ruimtelijke en chronologische variatie kunnen herkend worden in de tuinarchitectuur en hoe zijn deze verschillende elementen onderling met elkaar verbonden?
-Wat was de precieze afbakening van de tuin in haar verschillende opeenvolgende fases?
-Welke bemestingspatronen, sporen van grondbewerking en van natuurlijke formatieprocessen, en (micro) stratigrafische sequenties kunnen er onderscheiden worden a.d.h.v. het micromorfologisch bodemonderzoek?
-Welke (verschillende) tuinontwerpen kunnen op basis van de resultaten van het archeologisch en natuurwetenschappelijk onderzoek achterhaald worden en wat leert ons dit in, vergelijking met andere gelijkaardige tuinen uit eenzelfde periode(s), over de historische tuinontwerpmodes?
Neen, niet van toepassing

- *Wat is de landschapstypologische context van het onderzoeksgebied? Wat is de archeologisch relevante geologische en bodemkundige opbouw? Is er een microreliëf?*
- *In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en wat vertelt dit over de intactheid van de sporen? Is er sprake van erosie*?

  De bodemopbouw in beide zones waar machinaal gegraven werd (ten zuidoosten van de kapelaanswoning en ter hoogte van de voormaling witloofschuur) lijkt niet intact bewaard te zijn: in beide gevallen rust de teelaarde, met eventueel tussenliggende ophogingslagen, dadelijk op de moederbodem. De bodem lijkt te zijn afgegraven en weer opgehoogd. Mogelijk ter nivellatie van de zone.

Bibliografie

Beyen S. 2008: *Restauratie van het lustgloriette of somersalette van het kasteel van Gaasbeek*, Haasrode

Boekstal P. s.d.: *Bouwhistorische studie: 'Het Salette of de Gloriëtte' op het kasteeldomein van Gaasbeek. Kasteelstraat 40, 1750 Gaasbeek*, Brussel.

Dix B. , Vynckier G. , Bellens T., Van den Bossche H. & Fabri R 2013: Garden Archaeology in Flanders . Developing a new archaeological discipline in Flanders at the Neue Garten in the Landcommandery Alden Biesen (Bilzen) and the garden of the Plantin-Moretus Museum at Antwerp, in: *Relicta 10, Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen*, Brussel.

Louis A. 1957: Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Sint-Kwintens-Lennik 101W, Gent.

Van Bellingen S. 2006: Het kasteel van Gaasbeek, Lennik, in *Relicta 2, Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen*, Brussel.

Kasteel van Gaasbeek. Beschermd monument bij MB 26.03.1998. Restauratie van het barokpaviljoen en bijgebouwen. Beschrijvende nota .29 februari 2016

https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie
http://balat.kikirpa.be
www.agiv.be

N 112A

165170

165160

165150

165140

62,38m

64,29m

62,99m

S3

61,14m

62,68m

62,65m

S2

59,67m

60,91m

111B

PR3

S4

57,63m

60,13m

PR4

59,73m

S5

60,13m

59,57m

PR1

59,55m

S7

59,51m

S1

59,34m

PR2

59,33m

0 1 2 3 4 5 m

137950

137960

137970

137980

137990

Bijlage 2 Fotoinventaris

Vergunningsnummer

(F)oto, (O)verzicht, (PR)ofiel, (V)lak, (C)oupe, (D)etail, (W)erkfoto, (V)ondst, ...

2017-139-OVERZICHT-FO —— Volgnummer

(S)poor, (PR)profiel, (SL)euf, (W)erk(P)ut, (L)osse(V)ondst, (P)aleo(B)oring, (M)etaal(D)etectie, ...

2017-139-OVERZICHT-FO-1	2017-139-OVERZICHT-FO-37	2017-139-PR-FPR-4	2017-139-S2-FV-5
2017-139-OVERZICHT-FO-2	2017-139-OVERZICHT-FO-38	2017-139-PR-FPR-5	2017-139-S2-FV-6
2017-139-OVERZICHT-FO-3	2017-139-OVERZICHT-FO-39	2017-139-PR-FPR-6	2017-139-S2-FV-7
2017-139-OVERZICHT-FO-4	2017-139-OVERZICHT-FO-40	2017-139-PR-FPR-7	2017-139-S2-FV-8
2017-139-OVERZICHT-FO-5	2017-139-OVERZICHT-FO-41	2017-139-PR-FPR-8	2017-139-S2-FV-9
2017-139-OVERZICHT-FO-6	2017-139-OVERZICHT-FO-42	2017-139-PR-FPR-9	2017-139-S2-FV-10
2017-139-OVERZICHT-FO-7	2017-139-OVERZICHT-FO-43	2017-139-PR-FPR-10	2017-139-S2-FV-11
2017-139-OVERZICHT-FO-8	2017-139-OVERZICHT-FO-44	2017-139-PR-FPR-11	2017-139-S2-FV-12
2017-139-OVERZICHT-FO-9	2017-139-OVERZICHT-FO-45	2017-139-PR-FPR-12	2017-139-S2-FV-13
2017-139-OVERZICHT-FO-10	2017-139-OVERZICHT-FO-46	2017-139-PR-FPR-13	2017-139-S2-FV-14
2017-139-OVERZICHT-FO-11	2017-139-OVERZICHT-FO-47	2017-139-PR-FPR-14	2017-139-S2-FV-15
2017-139-OVERZICHT-FO-12	2017-139-OVERZICHT-FO-48	2017-139-PR-FPR-15	2017-139-S2-FV-16
2017-139-OVERZICHT-FO-13	2017-139-OVERZICHT-FO-49	2017-139-PR-FPR-16	2017-139-S2-FV-17
2017-139-OVERZICHT-FO-14	2017-139-OVERZICHT-FO-50	2017-139-PR-FPR-17	2017-139-S2-FV-18
2017-139-OVERZICHT-FO-15	2017-139-OVERZICHT-FO-51	2017-139-PR-FPR-18	2017-139-S2-FV-19
2017-139-OVERZICHT-FO-16	2017-139-OVERZICHT-FO-52	2017-139-S1-FV-1	2017-139-S2-FV-20
2017-139-OVERZICHT-FO-17	2017-139-OVERZICHT-FO-53	2017-139-S1-FV-2	2017-139-S2-FV-21
2017-139-OVERZICHT-FO-18	2017-139-OVERZICHT-FO-54	2017-139-S1-FV-3	2017-139-S2-FV-22
2017-139-OVERZICHT-FO-19	2017-139-OVERZICHT-FO-55	2017-139-S1-FV-4	2017-139-S2-FV-23
2017-139-OVERZICHT-FO-20	2017-139-OVERZICHT-FO-56	2017-139-S1-FV-5	2017-139-S2-FV-24
2017-139-OVERZICHT-FO-21	2017-139-OVERZICHT-FO-57	2017-139-S1-FV-6	2017-139-S2-FV-25
2017-139-OVERZICHT-FO-22	2017-139-OVERZICHT-FO-58	2017-139-S1-FV-7	2017-139-S2-FV-26
2017-139-OVERZICHT-FO-23	2017-139-OVERZICHT-FO-59	2017-139-S1-FV-8	2017-139-S2-FV-27
2017-139-OVERZICHT-FO-24	2017-139-OVERZICHT-FO-60	2017-139-S1-FV-9	2017-139-S2-FV-28
2017-139-OVERZICHT-FO-25	2017-139-OVERZICHT-FO-61	2017-139-S1-FV-10	2017-139-S2-FV-29
2017-139-OVERZICHT-FO-26	2017-139-OVERZICHT-FO-62	2017-139-S1-FV-11	2017-139-S2-FV-30
2017-139-OVERZICHT-FO-27	2017-139-OVERZICHT-FO-63	2017-139-S1-FV-12	2017-139-S2-FV-31
2017-139-OVERZICHT-FO-28	2017-139-OVERZICHT-FO-64	2017-139-S1-FV-13	2017-139-S2-FV-32
2017-139-OVERZICHT-FO-29	2017-139-OVERZICHT-FO-65	2017-139-S1-FV-14	2017-139-S2-FV-33
2017-139-OVERZICHT-FO-30	2017-139-OVERZICHT-FO-66	2017-139-S1-FV-15	2017-139-S2-FV-34
2017-139-OVERZICHT-FO-31	2017-139-OVERZICHT-FO-67	2017-139-S1-FV-16	2017-139-S2-FV-35
2017-139-OVERZICHT-FO-32	2017-139-OVERZICHT-FO-68	2017-139-S1-FV-17	2017-139-S2-FV-36
2017-139-OVERZICHT-FO-33	2017-139-OVERZICHT-FO-69	2017-139-S2-FV-1	2017-139-S2-FV-37
2017-139-OVERZICHT-FO-34	2017-139-PR-FPR-1	2017-139-S2-FV-2	2017-139-S2-FV-38
2017-139-OVERZICHT-FO-35	2017-139-PR-FPR-2	2017-139-S2-FV-3	2017-139-S2-FV-39
2017-139-OVERZICHT-FO-36	2017-139-PR-FPR-3	2017-139-S2-FV-4	2017-139-S2-FV-40

2017-139-S2-FV-41	2017-139-S4-FV-27	2017-139-S5-FV-1	2017-139-WP1-FO-13
2017-139-S3-FV-1	2017-139-S4-FV-28	2017-139-S5-FV-2	2017-139-WP1-FO-14
2017-139-S3-FV-2	2017-139-S4-FV-29	2017-139-S5-FV-3	2017-139-WP1-FO-15
2017-139-S3-FV-3	2017-139-S4-FV-30	2017-139-S5-FV-4	2017-139-WP1-FO-16
2017-139-S3-FV-4	2017-139-S4-FV-31	2017-139-S5-FV-5	2017-139-WP1-FO-17
2017-139-S3-FV-5	2017-139-S4-FV-32	2017-139-S5-FV-6	2017-139-WP1-FO-18
2017-139-S3-FV-6	2017-139-S4-FV-33	2017-139-S5-FV-7	2017-139-WP1-FO-19
2017-139-S3-FV-7	2017-139-S4-FV-34	2017-139-S5-FV-8	2017-139-WP1-FO-20
2017-139-S3-FV-8	2017-139-S4-FV-35	2017-139-S7-FV-1	2017-139-WP1-FO-21
2017-139-S3-FV-9	2017-139-S4-FV-36	2017-139-S7-FV-2	2017-139-WP1-FO-22
2017-139-S3-FV-10	2017-139-S4-FV-37	2017-139-S7-FV-3	2017-139-WP1-FO-23
2017-139-S3-FV-11	2017-139-S4-FV-38	2017-139-S4_5-FV-1	2017-139-WP1-FO-24
2017-139-S3-FV-12	2017-139-S4-FV-39	2017-139-S4_5-FV-2	2017-139-WP1-FO-25
2017-139-S3-FV-13	2017-139-S4-FV-40	2017-139-S4_5-FV-3	2017-139-WP1-FO-26
2017-139-S3-FV-14	2017-139-S4-FV-41	2017-139-S4_5-FV-4	2017-139-WP1-FO-27
2017-139-S3-FV-15	2017-139-S4-FV-42	2017-139-S4_5-FV-5	2017-139-WP1-FO-28
2017-139-S3-FV-16	2017-139-S4-FV-43	2017-139-S4_5-FV-6	2017-139-WP1-FO-29
2017-139-S3-FV-17	2017-139-S4-FV-44	2017-139-S4_5-FV-7	2017-139-WP1-FO-30
2017-139-S4-FV-1	2017-139-S4-FV-45	2017-139-S4_5-FV-8	2017-139-WP1-FO-31
2017-139-S4-FV-2	2017-139-S4-FV-46	2017-139-S4_5-FV-9	2017-139-WP1-FO-32
2017-139-S4-FV-3	2017-139-S4-FV-47	2017-139-S4_5-FV-10	2017-139-WP1-FO-33
2017-139-S4-FV-4	2017-139-S4-FV-48	2017-139-SL-FO-1	2017-139-WP1-FO-34
2017-139-S4-FV-5	2017-139-S4-FV-49	2017-139-SL-FO-2	2017-139-WP1-FO-35
2017-139-S4-FV-6	2017-139-S4-FV-50	2017-139-SL-FO-3	2017-139-WP1-FO-36
2017-139-S4-FV-7	2017-139-S4-FV-51	2017-139-SL-FO-4	2017-139-WP1-FO-37
2017-139-S4-FV-8	2017-139-S4-FV-52	2017-139-SL-FO-5	2017-139-WP1-FO-38
2017-139-S4-FV-9	2017-139-S4-FV-53	2017-139-SL-FO-6	2017-139-WP1-FO-39
2017-139-S4-FV-10	2017-139-S4-FV-54	2017-139-SL-FO-7	2017-139-WP1-FO-40
2017-139-S4-FV-11	2017-139-S4-FV-55	2017-139-SL-FO-8	2017-139-WP1-FO-41
2017-139-S4-FV-12	2017-139-S4-FV-56	2017-139-SL-FO-9	2017-139-WP1-FO-42
2017-139-S4-FV-13	2017-139-S4-FV-57	2017-139-SL-FO-10	2017-139-WP1-FO-43
2017-139-S4-FV-14	2017-139-S4-FV-58	2017-139-SL-FO-11	2017-139-WP1-FO-44
2017-139-S4-FV-15	2017-139-S4-FV-59	2017-139-WP1-FO-1	2017-139-WP1-FO-45
2017-139-S4-FV-16	2017-139-S4-FV-60	2017-139-WP1-FO-2	2017-139-WP1-FO-46
2017-139-S4-FV-17	2017-139-S4-FV-61	2017-139-WP1-FO-3	2017-139-WP1-FO-47
2017-139-S4-FV-18	2017-139-S4-FV-62	2017-139-WP1-FO-4	2017-139-WP1-FO-48
2017-139-S4-FV-19	2017-139-S4-FV-63	2017-139-WP1-FO-5	2017-139-WP1-FO-49
2017-139-S4-FV-20	2017-139-S4-FV-64	2017-139-WP1-FO-6	2017-139-WP1-FO-50
2017-139-S4-FV-21	2017-139-S4-FV-65	2017-139-WP1-FO-7	2017-139-WP1-FO-51
2017-139-S4-FV-22	2017-139-S4-FV-66	2017-139-WP1-FO-8	2017-139-WP1-FO-52
2017-139-S4-FV-23	2017-139-S4-FV-67	2017-139-WP1-FO-9	2017-139-WP1-FO-53
2017-139-S4-FV-24	2017-139-S4-FV-68	2017-139-WP1-FO-10	2017-139-WP1-FO-54
2017-139-S4-FV-25	2017-139-S4-FV-69	2017-139-WP1-FO-11	2017-139-WP1-FO-55
2017-139-S4-FV-26	2017-139-S4-FV-70	2017-139-WP1-FO-12	2017-139-WP1-FO-56

2017-139-WP1-FO-57

2017-139-WP1-FO-58

2017-139-WP1-FO-59

2017-139-WP1-FO-60

2017-139-WP1-FO-61

2017-139-WP1-FO-62

2017-139-WP1-FO-63

2017-139-WP1-FO-64

2017-139-WP1-FO-65

2017-139-WP1-FO-66

2017-139-WP1-FO-67

2017-139-WP1-FO-68

2017-139-WP1-FO-69

2017-139-WP1-FO-70

2017-139-WP1-FO-71

2017-139-WP1-FO-72

2017-139-WP1-FO-73

2017-139-WP1-FO-74

2017-139-WP1-FO-75

2017-139-WP1-FO-76

2017-139-WP1-FO-77

2017-139-WP1-FO-78

2017-139-WP1-FO-79

2017-139-WP1-FO-80

2017-139-WP1-FO-81

2017-139-WP1-FO-82

2017-139-WP1-FO-83

2017-139-WP1-FO-84

Bijlage 3 Sporeninventaris

Afkortingen:

Aflijning/Bewaring:

Re	Redelijk
Ze	Zeer
S	Scherp
D	Diffuus
Sl	Slecht
Go	Goed
Var	Variabel
Nat	Niet af te lijnen

Kleur:

L-	Licht
D-	Donker
Br	Bruin
Gl	Geel
Go	Groen
Gr	Grijs
Or	Oranje
Rd	Rood
Wt	Wit
Zw	Zwart
Bl	Blauw
Pr	Purper
Rz	Roze

Kleur:

gevl.	gevlekt
gelg.	gelaagd
gebr.	gebrokkeld
hom.	homogeen
het.	hetrogeen
m.	met
k.	kern
r.	rand
vl.	vlekken
sp.	spikkels
lg.	lagen
lgs.	laagjes
br.	brokken
fi.	fibers
to.	tongen
wi.	wiggen
le.	lenzen

Textuur/Materiaal:

Re	Redelijk
Ze	Zeer
Za	Zacht
Ha	Hard
Va	Vast
Lo	Los
Z	Zand
L	Leem
K	Klei
V	Veen

Bijmenging/Mortel:

AM	Asmortel
Be	Beton
Bio	Bioturbatie
Bo	Bouwceramiek
BS	Baksteen
Ce	Cement
CeM	Cementmortel
DKS	Doornikse KS
Fe	IJzerconcreties
Fe-slak	IJzerslak
FeZS	IJzerzandsteen
Glau	Glauconiet
HK	Houtskool
Hu	Humus
K	Kalk
KM	Kalkmortel
KS	Kalksteen
KW	Kwarts
KZM	Kalkzandmortel
KZS	Kalkzandsteen
LS	Leisteen
Me	Mergel
Mg	Mangaan
NS	Natuursteen
SK	Steenkool
TG	Tegel
TM	Trasmortel
VL	Verbrande leem
ZM	Zandmortel
ZS	Zandsteen

Vondsten:

An	Andere
Bo	Bouwceramiek
Ce	Ceramiek
Fa	Faunaresten
Fl	Floraresten
Gl	Glas
Ku	Kunststof
Le	Leder
Li	Litisch materiaal
Me	Metaal
Mu	Munt
Na	Natuursteen
Pi	Pijpaarde
St	Staalname

Sommige afkortingen zoals kleur en textuur worden ook gebruikt bij de beschrijving van de mortel.

Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
1	1	1	Muur		ReSl		BS (21,5x10,5x5,5)	Ha DGl KZM				
2	1	1	Muur				BS (x10,5x5)	Ha LGr KZM			Onbepaald	
3	1	1	Fundering		ReGo		BS (23x10x5)	Ha LGrWt KZM		200x140x	Onbepaald	
4	1	1	Fundering		ZeGo		BS (24,5x11x5,5)	Za DGl KZM		280x160x	Onbepaald	
5	1	1	Fundering		ReGo		BS (25,5x11x5)	Za GrGl KZM		200x60x75	Onbepaald	
6	1	1	Vulling			DGr-Br	ReHaLo L>Z	BS, Bo, , HK, BS	Ce, Me, Gl, Bo, Fa		Onbepaald	
7	1	1	Kuil		ReD	DBr-Gr	ReHaVa L	BS, KZM			Onbepaald	je
8	1	1	Laag			DBr-Gr	ReHaLo L	Bo, BS, KZM, HK	Ce		Onbepaald	
9	1	1	Laag			LGr-Rd	ZeHaVa L	Bo	Bo, Na, Ce		Onbepaald	puinlaag in barokpaviljoen

Bijlage 4 Vondsteninventaris

Totaal: 12

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Datering	Depositietype	Vulling					N	MAE	M (gr)
	6	Vulling								7		
Bouwceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Midden	Hoek	Andere	Arch. vol.	1		
2017-139-S6-Bo12	Ceramiek Reducerend									1		
Faunaresten	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Kop	Romp	Poten	Tanden	Arch. vol.	1		
2017-139-S6-Fa13	Skelet Zoogdier									1		
Glas	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	3		
2017-139-S6-Gl22	Hol glas Groen			1 fles groen, een bodem en een hals in wit glas	1		1		1	3		
Metaal	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	2		
2017-139-S6-Me10	Ijzer			schopje en hengsel emmer						2		

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Datering	Depositietype	Vulling					N	MAE	M (gr)
	8	Laag								2		
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	2		
2017-139-S8-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken						2			2		

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Datering	Depositietype	Vulling					N	MAE	M (gr)
	9	Laag								3		
Bouwceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Midden	Hoek	Andere	Arch. vol.	1		
2017-139-S9-Bo00	Fragmenten			fragment van een tegel						1		
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1		
2017-139-S9-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken			1 oor				1		1		
Natuursteen	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	1		
2017-139-S9-Na13	Kalksteen Bewerkt			fragmentje van een blauwe steen (bewerkt)						1		

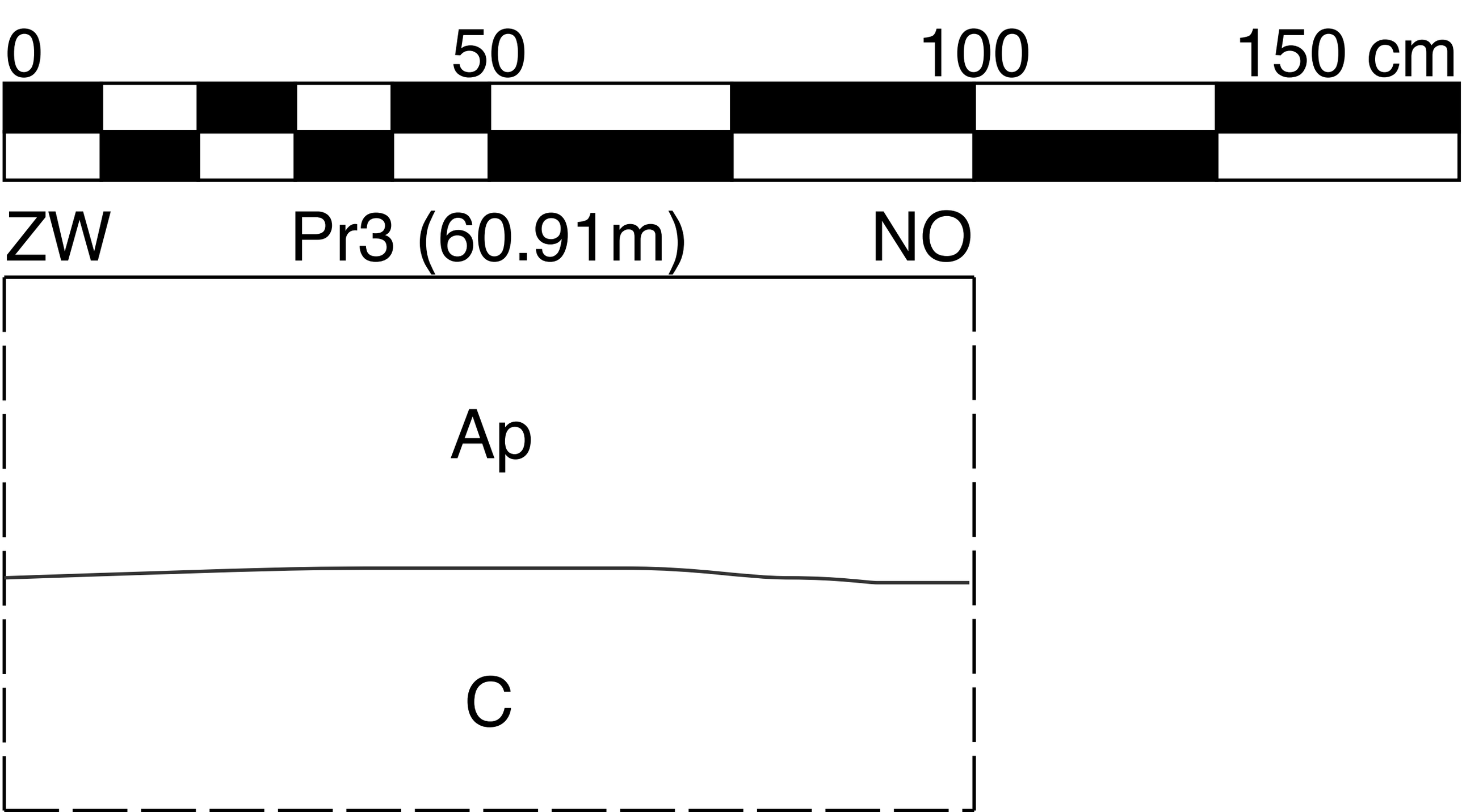
0
50
100
150 cm
ZW
Pr3 (60.91m)
NO
Ap
C

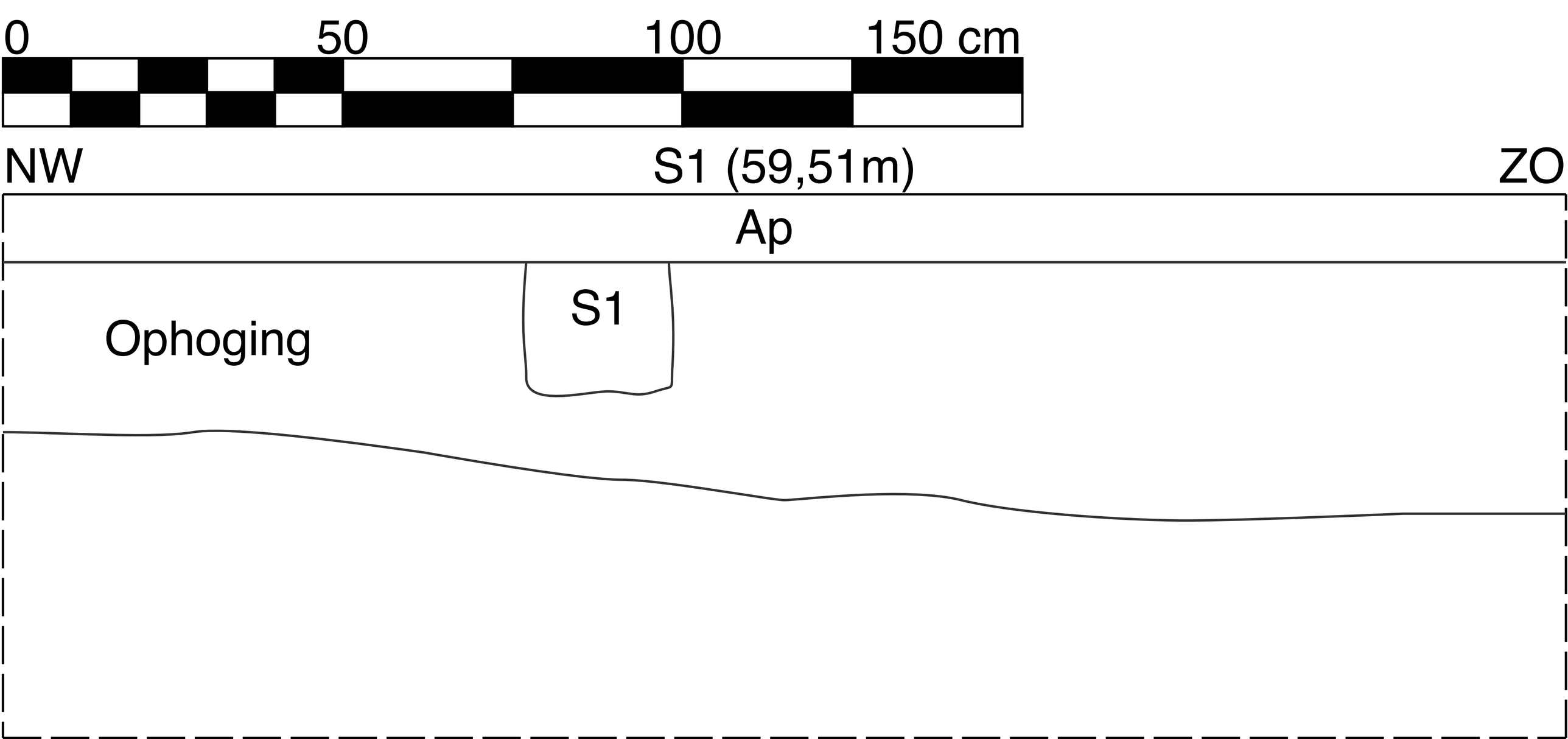
0
50
100
150 cm
NW
S1 (59,51m)
ZO
Ap
S1
Ophoging

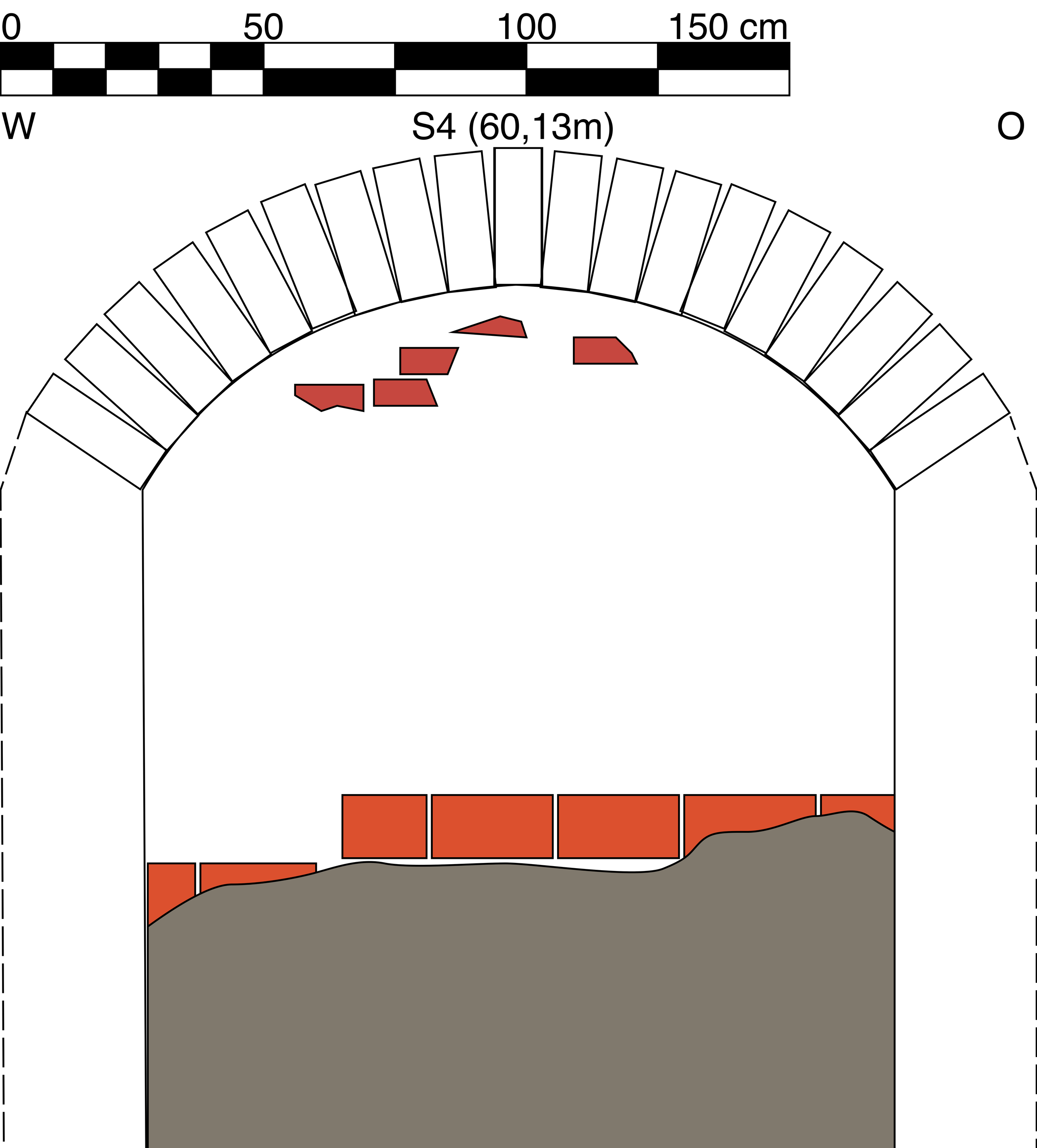
0
50
100
150 cm
W
S4 (60,13m)
O

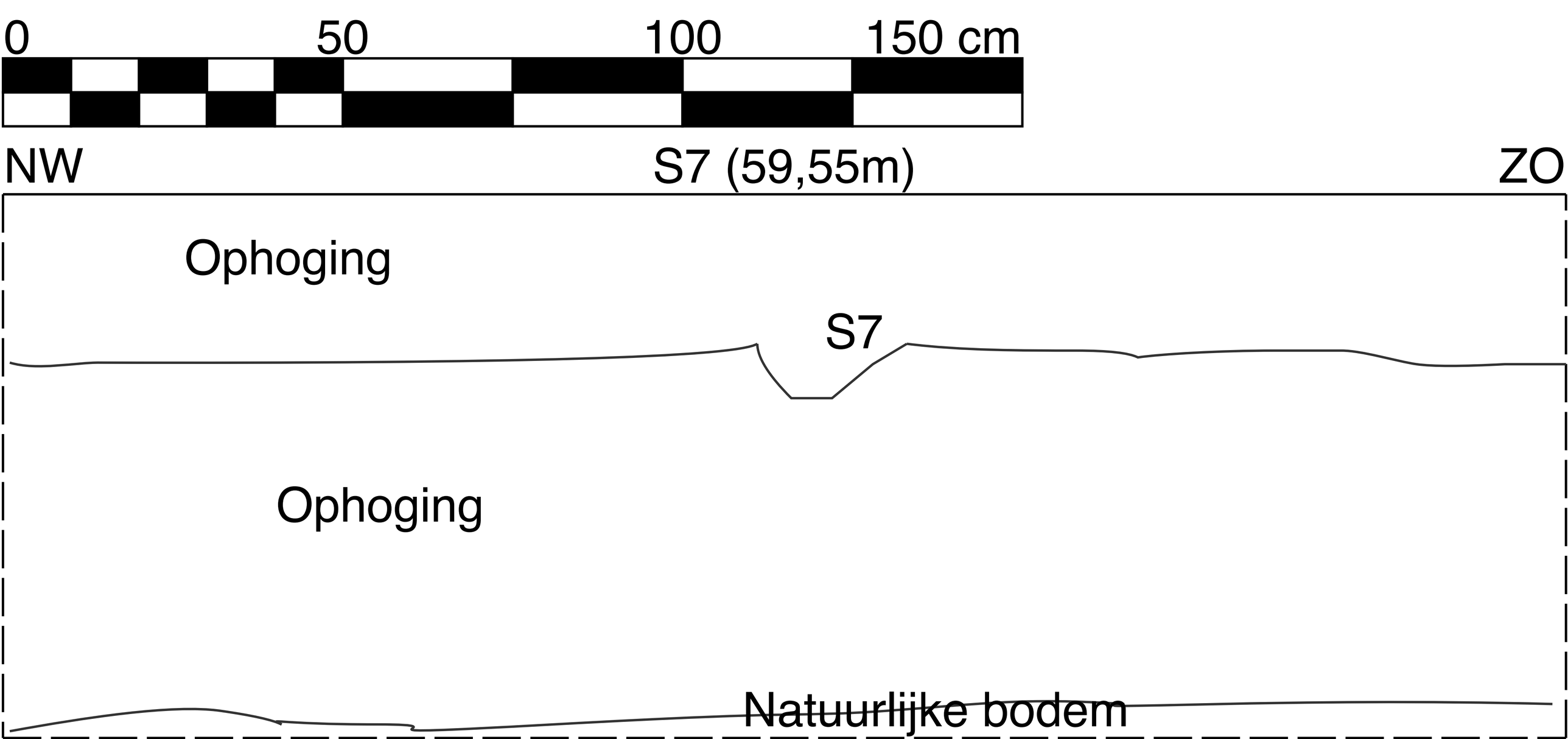
0
50
100
150 cm
NW
S7 (59,55m)
ZO
Ophoging
S7
Ophoging
Natuurlijke bodem